На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...
Якуб КОЛАС

№ 56 (4308)

17 ліпеня 2018 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай
і рускай мовах

Выдавец:
УП «Народная Воля».
Кошт — свабодны.

Народная Воля

Да ўвагі!
Хто хоча набываць газету ў офісе рэдакцыі — чакаем!

ХЛЕБ-2018

Пагулялі ў «Александрыі» і на «Віцебскім базары», паглядзелі футбол, а цяпер усе сілы – на жніво!

Што ні кажыце, а ўсяму галава не гулянкі, не спорт, а – хлеб! Будзе ён на стале – будзе і свята!

Ёсць боязь, што не ўсе нівы сёлета парадуюць: дзе засушыла, а дзе ў апошнія дні і залівае.

На ўчарашні дзень збожжавыя былі абмалочаны на плошчы, якая складае каля 6 працэнтаў ад агульнай. Ураджайнасць – 26,8 цэнтнера з гектара. Хочацца спадзявацца, што яна падрасце: пакуль камбайны працуюць не на самых лепшых участках.

АДКРЫТЫМ ТЭКСТАМ

Боўтанне ў балоце

Што ні кажыце, а ў нас, у Беларусі, дваравы футбол. І мне пасля матчаў сусветнага чэмпіянату, які праходзіў у Маскве, Санкт-Пецярбургу, Сочы і іншых расійскіх гарадах, цяпер нават не хочацца глядзець па БТ на гульні нашых “хадзячых па полі” спартсменаў.

Чаму, чаму ў нашай роднай Беларусі няма сур’ёзнага футбола? Днямі міністр спорту і турызму Беларусі Сяргей Кавальчук, як і я, задаўся гэтым жа пытаннем: *“Глядзіш чэмпіянат свету, сядзіш і думаеш: а чаму нашых футбалістаў там няма? На харватаў глядзім, расіян падтрымліваем, за іншыя каманды перажываем. А ў нас што, людзі іншыя? У Харватыі пражывае 4 мільёны чалавек, а нас амаль 10 мільёнаў. Дык што, наша каманда не магла б прадстаўляць краіну на чэмпіянаце свету і дастойна выступаць? Маглі б, напэўна. Але недзе недапрацоўваем”*.

А мне пасля гэтых слоў успомнілася, адкуль патрапіў у спартыўнае ведамства той самы Кавальчук. Прыйшоў са Службы бяспекі прэзідэнта. Яго папярэднік генерал-маёр Аляксандр Шамко раней працаваў намеснікам міністра па надзвычайных сітуацыях.

Федэрацыяй хакея нейкі час кіраваў эксміністр унутраных спраў Уладзімір Навумаў, былы старшыня Дзяржаўнага памежнага камітэта Ігар Рачкоўскі, а Сямёну Шапіру для таго, каб патрапіць у хакейныя варункі, давялося прайсці няпросты жыццёвы шлях – ад старшыні сельскай гаспадаркі да губернатара Мінскай вобласці. Крэсла кіраўніка Федэрацыі хакея, відаць, было ўжо кшталту вішанькі на торце, верхам службовай кар’еры.

А хто кіраваў апошнім часам Федэрацыяй футбола Беларусі? З 1999 года на гэтую пасаду прызначаліся і прызначаюцца непрафесіяналы ў футбольнай сферы. Спрабаваў сябе старшыня Дзяржаўнага камітэта па авіяцыі Рыгор Фёдараў, затым яго месца заняў кіраўнік Службы бяспекі Генадзь Нявыглас, зараз за беларускую футбольную гаспадарку адказвае старшыня Банка развіцця Сяргей Румас.

Напэўна, усе гэтыя людзі шчыра жадаюць поспехаў беларускаму спорту, але ці можа дылетант наладзіць справу так, каб быў вынік, а не пустыя словы і абяцанні? Я, напрыклад, не ўяўляю, як бы давялося хакейнаму трэнеру Міхаілу Захараву на пасадзе дырэктара Дзяржынскай птушкафабрыкі, дзе ў свой час паспяхова працаваў той жа Сямён Шапіра.

Адным словам, як мне падаецца, спорт увогуле і футбол у прыватнасці павінны развіваць прафесіяналы. Трэнераў сваіх трэба цаніць і шанаваць, а не раскідвацца імі налева і направа. Былы галоўны трэнер зборнай Беларусі па хакеі Эдуард Занкавец быў адпраўлены ў адстаўку пасля таго, як у зборнай не ўсё атрымалася на чэмпіянаце свету. Занкавец не прападзе, такія спецыялісты патрэбны паўсюль. Але што мы зрабілі для таго, каб ён не з’язджаў у Казахстан альбо ў Славакію? Не можам прапанаваць умовы для працы?

А чаму вядомы беларускі футбольны трэнер Віктар Ганчарэнка, пад чыім кіраўніцтвам барысаўскі БАТЭ на кавалкі разносіў на сваім полі славутую мюнхенскую “Баварыю”, сёння паспяхова працуе ў маскоўскім ЦСКА, а не ў трэнерскім штабе зборнай Беларусі? Што федэрацыя зрабіла для таго, каб вярнуць талковага спецыяліста дадому? Кажуць, што кадры вырашаюць усё, але ў нас часам на адказных пасадах з’яўляюцца такія “кадры”, што толькі дзіву даешся.

І яшчэ некалькі слоў пра прафесіяналізм. На гэтым чэмпіянаце свету па футболе я быў проста ў захапленні ад гульні нападаючага зборнай Францыі Мбапэ. Хлопец ужо ў 15 год падпісаў свой першы прафесіянальны кантракт з “Манака”, у 17 дэбютаваў у дарослым футболе, а зараз на чэмпіянаце свету 19-гадовы футбаліст паказваў такую фантастычную гульню, што многія “зоркі” беларускага футбола павінны толькі рты параскрываць. Мбапэ сёння гуляе ў французскім ПСЖ, зарабляе сваёй гульнёй мільёны еўра, і мае на гэта поўнае права. У Беларусі ж пасля Аляксандра Глеба не з’явілася ніводнага футбаліста, які б праявіў сябе ў вядучым еўрапейскім клубе. Мы ціха боўтаемся ў сваім балоце, і ігракі вельмі задаволены, калі паступае запрашэнне ў другасны расійскі клуб зарабіць крыху больш. Таму так і жывём. Таму так і гуляем. Мы пакуль чужыя на сусветным футбольным свяце.

Алесь СІВЫ.

ГРОМКОЕ ДЕЛО

«Мы до последнего не верили...»

Что говорят на стеклозаводе «Неман» о задержании директора предприятия?

Кажется, Беларусь живет под лозунгом «Ни дня без коррупционного скандала». Вчера МВД сообщило о задержании с поличным директора ОАО «Стеклозавод «Неман» (п.Березовка Лидского района), а также начальника одного из управлений предприятия. Информация сопровождалась фотографиями и видеокадрами с оперативной съемки задержания. *«Должностные лица получили взятки от представителя коммерческой структуры в размере 2,4 тыс. и 1,2 тыс. долларов США соответственно. Следственным комитетом Беларуси в отношении должностных лиц стеклозавода и представителя коммерческой структуры возбуждены уголовные дела»*, – сообщили в МВД.

Задержанный директор «Немана» **Владимир Аутко** только в августе прошлого года был назначен на эту должность. Ранее он работал директором брестского частного предприятия «ОлексКар». А еще раньше Аутко возглавлял Брестское городское ЖКХ, был генеральным директором РУПП «Гранит». Ему 64 года. К слову, по некоторой информации в 2009 году, когда Владимир Аутко руководил «Гранитом», его подозревали в превышении власти и служебных полномочий, но в возбуждении уголовного дела тогда было отказано.

Как нам стало известно, задержали Владимира Аутко 11 июля – в день его рождения.

– *Директор был на курсах в Минске, в Академии управления при президенте*, – рассказали на заводе. – *Курсы двухмесячные, поэтому он часто приезжал в Березовку на предприятие, переживал, как идут дела – на заводе сейчас ремонт. И 11 июля тоже приехал. К тому же у него был день рождения. Говорят, в кафе отмечал с друзьями, а потом, когда уехал оттуда, по дороге и задержали.*

Если честно, мы до последнего не верили, что Аутко задержан. На взгляд многих, он нормальный директор. Хороший администратор. За дело болеет, хотел поднять завод, который последние годы еле сводил концы с концами. Были времена, когда часть наших работников на трехдневке сидела. Завод не мог рассчитаться с кредитами, которые взяли на модернизацию цеха стекловаты. А потом выяснилось, что часть денег вообще пропала, в 2014 году по этому факту было даже возбуждено уголовное дело. К нам на предприятие приезжали тогдашний министр труда и соцзащиты ***Марианна Щеткина****, премьер-министр* ***Андрей Кобяков.*** *Все обещали, что завод заработает. Прежнего директора* ***Игоря Батяна*** *отправили в Минск руководить хоккеем – он стал начальником одного из отделов Белорусской федерации хоккея. А нам прислали Аутко. И при Владимире Федоровиче действительно дела пошли лучше. У нас даже говорят, может, недавнее задержание – это какая-то подстава. Дождемся, как дальше будет развиваться это дело.*

Второй задержанный – **Иван Шишко** – начальник управления по продаже стекловаты. Как отмечают на заводе, после модернизации цеха стекловаты продажи этого продукта шли хорошо, были заказы из Украины, стран Балтии. А в сводке МВД отмечается, что незаконное вознаграждение Аутко и Шишко *«полагалось за организацию своевременных и приоритетных поставок фирме стекловаты согласно ранее заключенному договору»*. Правоохранители сообщают, что *«продолжаются дальнейшие следственные действия и оперативно-розыскные мероприятия, направленные на установление всех фактов противоправной деятельности задержанных лиц»*.

Стоит отметить, что стеклозавод «Неман» – немаленькое предприятие. Там сегодня трудится около 1,7 тысячи человек. Зарплаты на заводе остаются невысокими, средняя по предприятию составляет около 600 рублей.

Мария ЭЙСМОНТ.
Фото пресс-службы МВД.

ЗВЕЗДНАЯ ЛИЧНОСТЬ

Диего Марадона – в Бресте!

16 июля в аэропорту «Брест» встретили нового председателя правления «Динамо-Брест» Диего Марадону.

Аргентинский футболист прилетел на самолете из России, где был на чемпионате мира. В Бресте он провел пресс-конференцию и посетил матч, в котором встречались местное «Динамо» и солигорский «Шахтер».

Марадона заключил контракт с «Динамо-Брест» 15 мая. 58-летний аргентинец будет заниматься вопросами стратегического развития клуба, а также взаимодействовать со всеми его структурными подразделениями, включая детскую академию «Динамо-Брест».

ДОСЛОВНО

«Когда мне предложили позицию руководителя брестского «Динамо», я увидел, что это серьезный проект, – сказал Диего Марадона. – *Ни секунды не сомневался. Если закончу свою карьеру в Бресте, я, наверное, останусь здесь жить»*.

Інфармацыя для тых, хто спазніўся з падпіскай на «Народную Волю»: каб атрымліваць газету з 1 жніўня, трэба да 26 ліпеня завітаць у любое паштовае аддзяленне ці ў спецыялізаваны пункт «Белсаюздруку».

ЧУЛІ?

У Расіі будуць судзіць Грыба

На 23 ліпеня прызначана першае судовае пасяджэнне па крымінальнай справе грамадзяніна Украіны Паўла Грыба. Працэс пройдзе ў Паўночна-Каўказскім акружным вайсковым судзе Растова-на-Доне. Пра гэта ў сацыяльных сетках паведаміў яго бацька, украінскі вайсковец Ігар Грыб.

1 ліпеня Паўлу споўнілася 20 гадоў. Летась у жніўні ён знік. Яго родныя сцвярджаюць, што ў Гомелі, дзе сустракаўся з дзяўчынай з Расіі. Паводле слоў бацькі Паўла, расійскія спецслужбы выманілі яго на тэрыторыю Беларусі, дзе правялі аперацыю з выкраданнем і таемным перавозам у Расію. Праз месяц яго знайшлі ў СІЗА ў расійскім Краснадары. Расіяне заявілі, што затрымалі Паўла ў Смаленскай вобласці.

Паўлу Грыбу выстаўлена абвінавачанне ў падрыхтоўцы тэракта. Украінскія праваабаронцы ўпэўнены, што справа сфабрыкавана.

Дарэчы, Павел Грыб у спісе ўкраінцаў, якіх афіцыйны Кіеў хоча абмяняць на расіян. "Здзелку" ініцыіруе Украіна, а спіс нядаўна агучыла намеснік кіраўніка Вярхоўнай Рады Ірына Герашчанка.

Ігар ЗАЛЕСКІ.

НЕЗАВИСИМАЯ ЭКСПЕРТИЗА

Борис ЖЕЛИБА, профессор, доктор экономических наук

ВВП Беларуси – 54,4 млрд долларов, Чехии – 185 миллиардов

В принципе, белорусы знают, что наша экономика – небольшая и открытая. Больше половины внутреннего валового продукта (ВВП) экспортируется. Но далеко не все представляют, что есть страны, намного меньшие Беларуси по населению и территории, чья экономика генерирует ВВП намного больше нашего. И это необязательно такие высоко развитые западно-европейские, как, скажем, Нидерланды или Бельгия. Не говоря уж о Швейцарии. Можем копнуть и поближе.

По данным международных финансовых организаций, ВВП Беларуси за 2017 год составил по обменному долларовому курсу 54,4 млрд долларов. Чехия, существенно меньшая нашей страны по территории и близкая по количеству населения, создала за минувший год ВВП в размере 185 млрд долларов. Если пересчитать ВВП на душу населения, то на одного белоруса пришлось 5726 доллара, а на одного жителя Чехии – 18.286 (!) долларов, или в 3,2 раза больше!

Правда, по меркам того времени, когда Чехия была в составе Чехословакии, она наряду с ГДР была наиболее развитым регионом. Но и в бывшей советской республике, а ныне независимой Литве ВВП в прошлом году составил 47,3 млрд долларов, что на душу населения вышло 14.890 долларов, или в 2,6 раза больше белорусского удельного показателя!

Эстонская экономика на душу населения сгенерировала ВВП в сумме 17.633 доллара.

Западная наша соседка Польша – страна большая, чем Беларусь и по территории и по населению. Ее ВВП в 2017 году составил 479 млрд долларов, что на душу населения равнялось 12.316 млн долларов. Получается, что все страны Балтии и страны бывшего соцлагеря, развалившегося вместе с распадом СССР, которые имели даже худшие по сравнению с нами стартовые условия (например, Польша), в разы превзошли Беларусь по эффективности экономики.

А что великая Россия? Ее ВВП на человека составил всего 10.608 доллара. Кстати, среднемировой показатель ВВП на одного проживающего на земле человека составил в 2017 году, по данным МВФ, 10.038 долларов.

Для сравнения: ВВП на душу населения Люксембурга – 103.199 долларов (самый высокий в мире), Швейцарии – 79.242 доллара, Норвегии – 70.392 доллар, США – 57.436 долларов.

Кто же близкие соседи Беларуси по абсолютному размеру ВВП? Хорватия, ВВП которой 48,7 млрд долларов. Но там проживает всего 4,2 млн человек. Уругвай произвел ВВП на 53,1 млрд долларов. Но при населении в 3,5 млн человек у него на душу вышло 15.679 долларов. Ливан – страна, как недавно говорили, третьего мира (или «дальней дуги») произвел ВВП в размере 50,8 млрд при населении также меньшем, чем в Беларуси, но на душу населения, естественно, опять-таки больше, чем Беларусь.

Беларусь занимает по абсолютному объему ВВП 79-е место среди порядка 200 экономик мира и где-то 93-е место по ВВП на душу населения. Конечно, есть страны, ВВП которых меньше белорусского как в абсолютном, так и в относительном выражении. К примеру, ВВП большого Ирана на душу населения достиг только 4683 доллара. Но все же нужно равняться на высокие мировые показатели. Особенно на относительные, качественные.

Ясно, что нам по валу не тягаться с мировыми гигантами. Самый большой в мире ВВП США – 19,3 трлн доллара. К США большими темпами подтягивается Китай. Его ВВП достиг 12 трлн долларов (обратим внимание, что 1 трлн – это 1000 млрд). За ними с большим отрывом следуют Япония (4,9 трлн), Германия (3,5 трлн), Великобритания, Франция, Индия (по 2,6 трлн), Бразилия (2 трлн), Италия (1,9 трлн), Канада (1,6 трлн). И только сейчас мы добрались до России. Недавно она обошла Южную Корею и поднялась с 12-го на 11-е место (1,57 трлн долларов). Еще недавно, в годы высоких мировых цен на нефть и газ, когда Россию не обкладывали западными экономическими санкциями, Путин надувал щеки и кричал, что российская экономика 7-я в мире. Да, тогда российский ВВП достигал 1,7–1,8 трлн долларов. Но благоприятные внешние для России факторы резко переменились…

В рейтинге ВВП по так называемому паритету покупательной способности (ППС), который учитывает покупательные способности национальных валют в разных странах, у Беларуси более приличные мировые позиции. По этому показателю подтягиваются страны с дешевыми ценами ввиду низких средних зарплат. Например, западноевропейцы или американцы со своими евро или долларами чувствуют себя в Беларуси королями. Для них, как туристов, Беларусь, Украина – весьма дешевые страны. Но не для аборигенов!

Правительство Беларуси рассчитывает на увеличение ВВП в 2018 году до 60 млрд долларов. Глава государства поставил задачу достичь уровня ВВП в 100 млрд долларов в 2025 году. Заметим, что этот рубеж был уже по силам Эквадору (103 млрд), и, практически, маленькой Словении (95,7 млрд). Напомним, что лучший год по этому показателю был для Беларуси 2014-й. Экономика показала тогда 76 млрд в долларовом эквиваленте. Поэтому нам всем надо сильно потрудиться, чтобы достичь заветной цели. А надо ли «рисовать» эти круглые, красивые числа? Сделаем экономику более эффективной, и все придет само собой.

СРАВНИМ!

Энергетики подсчитали, сколько стоит электроэнергия в Беларуси и других странах

Энергетики подсчитали, как отличается стоимость электроэнергии для населения в Беларуси и 7 других странах – Германии, Великобритании, Греции, Польше, Литве, Латвии, России. Меньше белорусов, по информации «Белэнерго», платят за потребленную электроэнергию только россияне.

В Германии население оплачивает потребленную электроэнергию по 32,7 цента за кВтч, в Великобритании – 21,5 цента, в Греции – 18,6 цента, в Латвии – 17,9 цента, в Польше – 14,7 цента, в Литве – 13,5 цента. Информация по европейским странам приведена за 2016 год (данные из информационного бюллетеня Исполкома ЭС СНГ).

В России население платит за электроэнергию по 4,4 цента за кВтч. При этом белорусы рассчитываются с энергетиками по тарифу 5,5 цента за кВтч. Это заметно меньше, чем в Германии, но больше, чем в России.

При этом для белорусских предприятий тарифы на электроэнергию выше, чем для немецких, литовских, польских, греческих, латвийских и российских. Выше тарифы только в Великобритании.

«В большинстве стран мира, наоборот, цены на электроэнергию для населения, как правило, выше в 1,5–2 раза, чем для промышленности», – сообщается на сайте «Белэнерго».

Для реального сектора экономики тарифы высокие из-за перекрестного субсидирования населения – «недоплата населением за энергию до уровня экономически обоснованных затрат компенсируется за счет установления более высоких тарифов для организаций».

Эту систему намерены ликвидировать к 2025 году с учетом планируемого роста реальных доходов населения и системы адресных дотаций отдельным категориям населения.

ПРОЕКТ

«Беларуськалий» планирует построить новый рудник

Уже объявлены общественные обсуждения по новому объекту, а на сайте предприятия поясняется, почему возникла необходимость в появлении Дарасинского рудника.

«В последние годы наблюдается тенденция ежегодного увеличения потребления хлористого калия, – заявили на предприятии. – *По долгосрочным прогнозам международных организаций по обеспечению населения продовольствием, спрос на калийные удобрения в мире будет постоянно увеличиваться. Учитывая эти обстоятельства, вопросы поддержания и развития рудной базы ОАО «Беларуськалий» являются наиболее значимыми и приоритетными.*

Наиболее значимой резервной рудной базой для восполнения образуемого дефицита и поддержания объемов производства Третьего рудоуправления и объединения в целом являются сырьевые ресурсы Дарасинского участка (Западной площади Северного участка Старобинского месторождения), непосредственно примыкающего к действующему шахтному полю рудника Третьего рудоуправления.

Строительство новых шахтных стволов и других необходимых объектов Дарасинского рудника позволит обеспечить добычу калийной руды в количестве до 8,0 млн т в год и подачу ее на солеобогатительную фабрику Третьего рудоуправления для переработки и производства калийных удобрений. Следует также отметить социальный аспект: отработка запасов Дарасинского участка позволит на длительный период обеспечить занятость немалого числа населения промрайона (порядка 1500 человек), и прежде всего подготовленных квалифицированных специалистов при их высвобождении в связи с выбытием мощностей на действующих рудоуправлениях».

Начать строительство планируется уже в декабре этого года. А всего на реализацию проекта ориентировочно понадобится 9 лет.

Сейчас, как известно, «Беларуськалий» за собственные средства строит Петриковской горно-обогатительный комплекс, первую очередь которого планируют запустить в декабре 2019 года. На полную мощность предприятие должно заработать к концу 2021 года. К слову, мощность Петриковского ГОК составит не менее 1,5 млн тонн хлоркалия в год с возможностью расширения до 3 млн тонн в год. Ориентировочная стоимость этого проекта 1,5 млрд долларов.

Игорь ЗАЛЕССКИЙ.

РАКУРС

Дзе шукаюць работу беларусы?

У Дэпартаменце па працы і міграцыі МУС паведамілі, што сёлета ў першым паўгоддзі на заробкі за мяжу з'ехала больш беларусаў, чым за такі ж перыяд летась. Часцей за ўсё за межамі краіны працаўладкоўваюцца мінчане, на другім месцы па гэтым паказчыку ідзе Гомельская вобласць.

Ну а знаходзяць работу беларусы традыцыйна ў суседніх краінах.

ТОП-7 краін, куды ў першым паўгоддзі выехалі на заробкі нашы суайчыннікі, выглядае так:

Расія
Польшча
Літва
ЗША
Германія
Чэхія
Фінляндыя

ПРАТЭСТ

«Мы будзем заклікаць да грамадзянскага байкоту…»

Учора днём ля брамы рэстарана "Поедем поедим" грамадскія актывісты, якія працягваюць пратэставаць супраць работы забаўляльнай установы ў непасрэднай блізкасці ад урочышча Курапаты, прынялі сумеснае рашэнне: ніякіх перамоў з уладальнікам рэстарана ***Леанідам Зайдэсам*** *не будзе. Бізнесмену далі тры дні для таго, каб рэстаран быў зачынены.*

Ультыматум быў аб'яўлены пасля таго, як у адзін з выхадных дней у Курапаты прыехаў сам Леанід Зайдэс. Перамоў, пра якія яшчэ зусім нядаўна распавядала кіраўніцтва Партыі БНФ, не атрымалася. Зайдэс прыехаў да ўласнага рэстарана не адзін, а з "групай сілавой падтрымкі". На месцы адбыліся сутычкі. Выкліканыя на месца праваахоўнікі зноў склалі пратаколы на абаронцаў Курапат.

– Відавочна, што пасля гэтых падзей ні пра якія цывілізаваныя перамовы за "круглым сталом" размова ўжо не ідзе, – кажа адзін з удзельнікаў пратэсту **Павел Севярынец.** – На тое, каб зачыніць рэстаран, мы далі Зайдэсу тры дні – тэрмін нашай прапановы заканчваецца вечарам 17 ліпеня.

– Рызыкну выказаць меркаванне, што і пасля гэтага рэстаран працягне сваю работу. Што вы будзеце рабіць у гэтым выпадку?

– У такім выпадку мы аб'явім аб пачатку кампаніі грамадзянскага байкоту. Што гэта азначае? Па-першае, пачынаючы з серады, мы будзем пратэставаць не толькі ля брамы "Поедем поедим», пратэсты распачнуцца яшчэ і ля рэстарана "Кушавель" у Мінску – ён належыць гэтым жа бізнесменам. Па-другое, мы плануем выйсці на пастаўшчыкоў, якія працуюць з гэтымі рэстаранамі і заклікаць іх спыніць супрацоўніцтва з уласнікамі "Поедем поедим". І па-трэцяе, магчыма, мы будзем дабівацца візавых санкцый да тых людзей, у тым ліку і службовых асоб, якія непасрэдна адказныя за прэсінг актывістаў, якія нясуць Курапацкую варту.

Віталь ГАРБУЗАЎ.

БЕЗ РЭТУШЫ

Валерый КАРБАЛЕВІЧ

Апазіцыя ў зачараваным коле: чаму самастойна выйсці з крызісу немагчыма

Ці здольная апазіцыя выйсці з крызісу? Перадвыбарныя дыскусіі ў АГП напярэдадні з'езд актуалізавалі гэтае пытанне.

Адна з прэтэндэнтак на пасаду старшыні, дэпутатка Палаты прадстаўнікоў Ганна Канапацкая, казала пра наяўнасць сур'ёзных праблем у арганізацыі: «На парадку дня нашай партыі павінна стаяць сістэмная, структурная перазагрузка». Новы кіраўнік Васіль Палякоў ужо пасля абрання прызнаў наяўнасць крызісу ў АГП. Але тыя праблемы, пра якія гаварылася падчас передвыбарнай дыскусіі, тычацца не толькі гэтай партыі. Іншыя апазіцыйныя структуры перажываюць такія ж цяжкасці, перад імі паўстаюць тыя ж вострыя пытанні.

Дык ці ёсць крызіс у апазіцыі, ці, можа, дакладней, крызіс апазіцыі?

Мой адказ: так. Роля апазіцыі ў грамадскім жыцці, можа, і не падае, але дакладна не расце. Хоць, здаецца, для гэтага складваюцца спрыяльныя ўмовы. Развіццё інтэрнэту разбурыла манаполію на інфармацыю дзяржаўных медыя. Давер да існуючага рэжыму з боку грамадства падае, аднак гэта не трансфармуецца ў падтрымку ягоных палітычных апанентаў. Незадаволенасць палітыкай улад не вядзе да росту папулярнасці апазіцыйных партый, патэнцыял пратэстнага электарату не ўздымае рэйтынг лідараў дэмакратычных арганізацый. Нават моцна незадаволеныя людзі «не ставяць» на апазіцыю, не бачаць у ёй здольнасці абараніць іх інтарэсы.

Чаму так адбываецца?

Не толькі афіцыйныя прадстаўнікі рэжыму і блізкія да іх структуры (кшталту ЛДП імя Гайдукевічаў), але і большасць удзельнікаў дыскусій у сацыяльных сетках лічаць вінаватымі ў гэтай сітуацыі саміх апазіцыянераў. Маўляў, гэтыя «опы» адарваліся ад людзей, не дбаюць пра іхнія інтарэсы, жывуць на заходнія гранты і г.д.

Безумоўна, у дзейнасці апазіцыі шмат недахопаў, яе ёсць за што крытыкаваць. Аднак праблема больш глыбокая.

Найперш трэба канстатаваць, што калі беларуская сацыяльная мадэль уступіла ў стадыю крызісу, то ён так ці інакш закранае і ўсё грамадства. Дэградзіруе эканоміка, сацыяльная сфера. Карупцыя раз'ядае дзяржаўны апарат. Адзін за другім адбываюцца правалы ў любімым дзецішчы Лукашэнкі – спорце (футбол, хакей і інш.). У вялікім маральным крызісе знаходзіцца царква (вось высвятляецца, што мітрапаліт Павел прымае падарункі аўтамабілямі кшталту «Майбаха» і не бачыць у гэтым ніякай заганы). Апазіцыя – гэта такая ж частка грамадства, і было б дзіўна, каб яе не закрануў гэты агульны трэнд.

Галоўная праблема ў тым, што ў краіне адсутнічае публічная палітыка, рэальная палітычная канкурэнцыя, не працуюць інстытуты народнага прадстаўніцтва, выбары праходзяць недэмакратычна. Таму ў апазіцыі няма легальнай прасторы для дзейнасці. Як вядома, спартсмен без спаборніцтваў страчвае спартыўную форму.

І таму пераадоленне крызісу апазіцыі немагчыма ажыццявіць у межах самой апазіцыі, дзеяннямі саміх апазіцыйных структур і іх лідараў. Тут не дапаможа стварэнне нейкіх кааліцый, аб'яднанне–раз'яднанне, змена кіраўніцтва. (Новыя лідары, якія ачолілі апазіцыйныя партыі, пакуль выглядаюць слабейшымі за старых.)

Каб змяніць сітуацыю, патрэбны палітычныя змены ў краіне, лібералізацыя рэжыму, вяртанне палітыкі ў грамадскае жыццё. Без гэтага апазіцыя так і будзе заставацца ў сваім гета.

Але праблема ў тым, што сама апазіцыя памяняць сітуацыю не ў стане. У яе для гэтага няма сіл, механізмаў, патрэбнай грамадскай падтрымкі. І разарваць гэтае зачараванае кола могуць толькі нейкія неспадзяваныя, магчыма, вонкавыя падзеі, нейкі «чорны лебедзь».

А пакуль апазіцыя вымушана займацца, па-першае, самавыжываннем, самазахаваннем. «Гавары праўду» кантактуе з чыноўнікамі. Каманда Міколы Статкевіча спрабуе арганізаваць вулічныя акцыі. Удзел апазіцыі ў выбарчых кампаніях – гэта імкненне нагадаць грамадству пра сваё існаванне.

Па-другое, дэмакратычныя сілы займаюцца, скажам так, адстойваннем сваіх каштоўнасцяў. Яны гучна святкуюць 100-годдзе БНР, бароняць Курапаты і іншае.

Але гэта не мае дачынення ні да змагання за ўладу, ні нават да таго, што цяпер найбольш хвалюе грамадства. А большасць гэтага грамадства ўжо амаль не ўяўляе, што ўладу насамрэч трэба выбіраць. Для яго ўлада – гэта нешта сакральнае, яна ад іх ніяк не залежыць.

(Радыё Свабода.)

ДАТА

Каб помнілі…

74-ю гадавіну вызвалення горада ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў адзначылі ў Гродне.

Мерапрыемства пачалося ў парку імя Жылібера з мітынгу ля помніка воінам і партызанам, якія загінулі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Затым былі ўскладзены вянкі і кветкі да Вечнага агню.

НА ЗАМЕТКУ

Лучшие грибы и ягоды – впереди!

Научный сотрудник Института леса Национальной академии наук Беларуси **Татьяна Моисеева** рассказала корреспонденту БЕЛТА об урожае грибов и ягод в Беларуси в текущем году.

«Обычно в конце апреля – начале мая в южных регионах уже появлялись грибы. Но из-за засухи, которая наблюдалась в мае-июне, в южных районах Беларуси почти не было грибов, даже несъедобных. Встречались лисички, но сухие и сморщенные из-за недостатка влаги. Появлялись строчки и сморчки, но они тоже быстро исчезли. В тех регионах Беларуси, где все же выпадали осадки, ситуация была несколько иной, – сказала Татьяна Моисеева. – Сейчас по всей стране прошли дожди, и грибы стали появляться, местами довольно обильно. Встречались белые грибы, подберезовики, подосиновики, лисички, сыроежки, летние опята».

По ее мнению, если в июле-августе осадков будет достаточно, грибов должно быть много. *«К летним грибам в конце августа присоединятся осенние: грузди, подгруздки, зеленушки, осенние опята, волнушки. Как обычно, в августе-сентябре в Беларуси ожидается грибной пик»*, – отметила ученый. Засуха повлияла и на урожай ягод, особенно по югу Беларуси. «Возьмем, например, чернику. Ее собирают первой, и в южных районах ее было не так много, как в прошлом году, ягоды были некрупными. В более северных регионах Беларуси черники было больше, встречались хорошие, крупные ягоды. Что касается голубики, то в южных районах ее также мало, местами вообще нет, на севере урожай гораздо лучше. Сейчас поспевают брусника и клюква. Например, на болотах Могилевской области очень много клюквы, хорошая брусника. Они пережили засуху, и, если время от времени будут дожди, ягоды будут наливаться, урожай должен быть хороший», – считает Татьяна Моисеева.

ЖИТЕЙСКАЯ ТЕМА

Бывшие наркоманы считают, что им помог Бог

Солигорск – город проблемный в плане наркомании и оборота наркотических средств. На 1 сентября 2017 года в Солигорском районе стояли на учете 560 наркозависимых. Хотя для того, чтобы представить реальную картину, эту цифру надо умножить в несколько раз.

Вместе с тем я знаю немало людей, которые освободились от этой пагубной привычки. Среди них значительная часть – прихожане Церкви христиан веры евангельской «Христос для всех».

Второй десяток лет пошел, как свободен от тяги к наркотикам

Тех, кому приход в эту протестантскую церковь помог выбраться из бездны, более ста человек. Многие из них попали к евангелистам в полном отчаянии, когда казалось, что впереди только мрак, смерть и шанса выбраться никакого уже не осталось.

Истории этих бывших наркоманов похожи на тысячи других историй людей, угодивших в наркотическую западню. Вот для примера одна из них.

Мужчина рассказал: в детстве у него копилась обида на родителей. Ему казалось, что он нелюбимый ребенок в семье, а любимый – его младший брат. Нет, родители его не унижали, не оскорбляли, но не было того тепла и внимания, какое он наблюдал по отношению к младшему. Деньги карманные у мальчика, кстати, были всегда, начиная с семилетнего возраста. Тут родители не скупились, благо зарабатывали неплохо, особенно отец. Но ему хотелось, чтобы мама и папа больше интереса проявляли к его личности, его внутреннему миру.

Мой собеседник уточнил:

– Было ощущение какой-то душевной холодности в отношении меня с их стороны, какой-то чрезмерной их сдержанности. С шести лет и где-то до двенадцати я терзал себя чувством, что, наверное, в чем-то виноват, раз они так ведут себя, в то время как брат для них во всем роднулька. А потом, лет в тринадцать, по-настоящему обозлился на них за это. Я стал огрызаться с отцом и матерью, мне хотелось досадить им. Начал больше проводить время в дворовых компаниях. В этих компаниях немало было ребят, у которых не ладились взаимоотношения с родителями.

В четырнадцать лет, когда мне предложили первый раз анашу, я ни минуты не сомневался. Почти два года родители ничего не замечали. Заметили, что их старший сын -- наркоман, когда я уже кололся каждый день и из дома исчезли драгоценности и некоторые старинные монеты из папиной коллекции. Мама плакала, отец дико орал.

Меня лечили, привязывали дома к батарее, чтобы не убежал к дружкам-наркоманам. Месяцев семь я не употреблял наркотики. Как раз хватило, чтобы окончить школу и даже поступить в вуз. А потом опять игла, отчисление из института. Снова клиника и четыре месяца без наркотиков. И по новому кругу. Дома находиться было сложно, родители запирали все шкафы, кормили, конечно, но при этом было видно, как я им в тягость. Продал все свои вещи, один спортивный костюм остался и старая куртка. Мать как-то разжалобилась, купила мне новые джинсы, свитер, ботинки хорошие, новую куртку. Джинсов, куртки и свитера через два дня уже не было. Я уже понимал, что иду ко дну. При ломках, когда не было денег купить дозу, приходили мысли о самоубийстве. Однажды сорвалась у меня покупка наркотика, за которым я поехал в Слуцк. Ломало меня так, что на каких-то задворках упал на колени и неожиданно для самого себя стал молить: «Господи, не могу больше, забери меня, забери! Или спаси меня!» Стоит ли говорить, что до этого я о Боге просто не думал.

Буквально через два-три дня я столкнулся на улице со знакомым наркоманом. Он выглядел посвежевшим, что-то вообще в нем изменилось. Сказал, что завязал с наркотиками. Начал говорить о Боге и протестантской церкви. Предложил завести меня в эту церковь

По словам рассказчика, он пошел с этим знакомым в церковь. Хотя боялся уже и надеяться, что кто-то ему может помочь. Шел и просил в душе: «Бог, помоги!» А следом мысли шли: разве избавишься от желания колоться? Тут медицина бессильна, а не то что баптисты какие-то.

Уже почти двенадцать лет, как этот человек свободен от наркозависимости. Теперь жизнь его вполне благополучна: работа с заработком выше, чем пресловутые 500 долларов, семья, двое детей, неплохой по белорусским меркам достаток. Его дети пока ничего не знают о сложном прошлом отца. Малы еще. Да, возможно, и незачем им знать, даже когда вырастут.

Церковь христиан веры евангельской в Солигорске.

Игорь БРОДКО:

«Наркомания – это проблема духовная»

Игоря Бродко в Солигорске знают очень многие. Некоторые считают его подвижником. Он руководитель Центра реабилитации наркозависимых в евангелистской церкви «Христос для всех». Этот центр начал работать в 2012 году. Еще за несколько лет до его открытия Игорь вместе с группой активных прихожан из числа бывших наркоманов и алкоголиков начал месяц за месяцем, год за годом обходить дворы, навещать ИВС, больницу, с тем чтобы предложить путь спасения тем, кто попал в плен наркомании и алкоголизма. Убеждал их дать себе шанс выбраться. Говорил, что сам он в свое время этот шанс использовал, и Бог ему помог.

На сегодняшний день церковь хорошо известна в городе этой своей миссией. Но Игорь со своими коллегами по-прежнему идет к наркоманам, алкоголикам, чтобы сказать им: возможность освободиться есть. Прихожане до сих пор, бывает, приводят в церковь буквально за руку зависимых от наркотиков или алкоголя.

Да, Игорь Бродко в свое время также был наркоманом. Попробовал наркотик впервые еще в 80-х годах минувшего века.

– Наркотики появились в Солигорске еще в семидесятых, – рассказал он. – *Их завезли приезжие работать на рудники «Беларуськалия» шахтеры из Западной Украины. Конечно, тех, кто в те годы варил и кололся, тогда в Солигорске было совсем немного. Но у меня такие товарищи были. Они кололись редко, раз в полтора-два месяца, и выглядели вполне положительными ребятами – неплохо работали, отдыхали, как все, были достаточно развитыми. Я постепенно проникся мыслью – если колоться изредка, то это не страшно, это можно. Однажды попросил и мне дать наркотик.*

В 1987 году Игорь после службы в армии поступил в институт, а до начала учебы, летом, по его словам, влез в наркотики по-настоящему. Подтолкнуло к этому обещание приятеля познакомить с продвинутыми людьми из Ленинграда.

– Тогда наркотики считались атрибутом элитарности, приобщенности к некой тайне. Дурость, конечно, но это было. Употреблявшие наркотики ленинградцы приезжали к нам в город такие модные, такие с виду интеллектуалы!..

Вскоре Игорь Бродко осознал, что стал зависимым от наркотиков. Это напрягало, мешало выстраивать жизнь так, как ему хотелось. Это не сулило хорошего будущего, это вообще будущее срезало. Восемь лет он самостоятельно пытался победить зависимость, ни к кому не обращаясь за помощью.

– Признать свою слабость перед другими – это мужество. И, наверное, тогда мне его не хватало, – говорит он.

Игорь думал, что ему поможет выход из прежнего круга общения, перемена места жительства, новая работа. Для этого даже в Забайкалье уехал. Там держался несколько месяцев. Решил, что все, освободился. Вернулся в Солигорск и через полгода опять сорвался. Потом были еще и еще попытки, и снова срыв, срыв…

– Многие наркоманы делают попытки завязать с наркотиками. И для этого идут на добровольную самоизоляцию от общения, уходят от прежних компаний, уезжают куда-нибудь. Но очень часто это уводит их от наркотиков только на время. Потому что внутри все равно дремлет тяга к ним. В любой момент эта тяга может проснуться и стать неуправляемой и неодолимой, – считает Игорь.

Он говорит, что наркомания – это духовная проблема, и полностью освободить от этой зависимости может только Бог. И что если Бог освобождает, то человек не привязан к наркотикам уже ни при каких обстоятельствах.

– Я это понял только тогда, когда сам обратился к вере. Еще пока самостоятельно боролся с зависимостью, приходила порой мысль, что надо обратиться к Богу. Но не мог. Что-то не давало. В 1998 году меня привели в нашу церковь. А я даже плохо ориентировался: что это за церковь, какую конфессию она представляет. Служитель сказал покаяться перед Богом, я покаялся. Почувствовал, что стало после этого легче на душе, чему даже удивился. Начал ходить в церковь, вначале почти через силу. Потом появилось желание посещать службы. Недели через три осознал, что я все это время не пью, не курю, не колюсь и что напрочь не хочу ничего этого. Я был освобожден. И я почувствовал, что Бог больше не нечто далекое, абстрактное для меня, а что Он рядом, Он со мной и Он любит меня.

Мне захотелось меняться, осознанно менять себя дальше.

– Так быстро произошло ваше освобождение? И больше никогда не тянуло к наркотикам?

– Никогда. Встречался с наркоманами, среди них уйма моих знакомых была. Я их в церковь звал, а они мне иной раз в ответ уколоться предлагали, доставали дозу. Я смотрел на наркотик, как смотрел бы на песок какой-нибудь, если бы вдруг мне кто-то предложил съесть его. Мне Бог через три недели после обращения к нему дал почувствовать, что освободил меня. У каждого этот срок освобождения свой. Среди наших прихожан есть те, у которых тяга к наркотикам пропала сразу после покаяния и первой молитвы. У кого-то процесс восстановления взаимоотношений с Богом занимает месяцы. Курс реабилитации в центре для зависимых от наркотиков и алкоголя длится год. Этот курс улучшает осознанный контакт с Богом, включает нравственную инвентаризацию самих себя, пробуждает духовно…

– И много людей посещают сегодня этот курс?

– Мы проводим занятия каждый день по утрам, а по вечерам – два-три раза в неделю. Обычно на занятии присутствует 5–6 человек. Кто-то из них наркоман, кто-то алкоголик. Бывает, что некоторые срываются, откатываются назад. Но большинство исцеляются в течение года. Исцеление зависит от степени их веры в Бога, любви к нему, от осознания своих проблем, от умения простить себя и других. И дальше люди продолжают меняться, меняются обстоятельства в их жизни, с Божьей помощью приходят новые возможности.

Что касается лично меня – избавление от наркотической зависимости было самым простым из того, что Бог сделал для меня за эти годы.

– Как вы относитесь к ужесточению наказания за хранение и сбыт наркотиков, и следует ли, на ваш взгляд, смягчить эти санкции?

– Из тех наркоманов, с кем я был знаком в восьмидесятые, в живых остались единицы. Один из них сидел за наркотики семь раз. Сказал он мне недавно, что только его отсидки позволили ему так долго жить. Зона – это место, которое принуждает их на годы забыть о наркотиках. Поэтому все неоднозначно.

Если наркоман глубоко не осознал пагубность наркотиков, не имеет реально крепкого желания исцелиться от этой зависимости, то заключение – это не самый худший вариант для него и неплохой вариант для общества: не втянет в наркоманию новых. Насчет наркодельцов покрупнее – тут и сомневаться не стоит, что их наказание должно быть суровым. Тех, кто только попробовал, не стал еще наркоманом, попался впервые, имеет смысл оставить на свободе, наказав другим способом. Только кто же признается добровольно, когда будет светить срок, что он уже зависит от наркотика и не хочет расставаться с ним. Понимаете, далеко не все согласны в душе идти к Богу, даже когда в лицо дышит бездна... А принуждение здесь ничего не даст.

Лариса НАСАНОВИЧ.

г.Солигорск.

ШТО ХВАЛЮЕ...

Беларусь не Азербайджан, у нас няма нафты…

Я неяк пачуў па тэлевізары, што страты Азербайджана ад правядзення Еўрапейскіх гульняў склалі амаль тры мільярды долараў. Паколькі гэтая краіна мае велізарныя запасы нафты і штогод атрымлівае значныя даходы ад яе рэалізацыі, то яе бюджэт не надта быў падарваны.

А што чакае Беларусь? У нас таксама пройдуць Еўрапейскія гульні. Лічу, што ўжо сёння трэба ўсё прадумаць да дробязяў. У нас няма нафты, маем вялікую запазычанасць перад міжнароднымі фінансавымі фондамі. Для нас не тры мільярды долараў, а нават адзін уяўляе вельмі вялікую суму.

Нам не трэба здзіўляць Еўропу нейкай паказухай, фантастычнымі сцэнарыямі адкрыцца і закрыцця гульняў. У першую чаргу трэба думаць пра эканомію сродкаў. Спартсмены, госці раз'едуцца, а мы застанёмся жыць на сваёй зямлі. І галоўнае – каб змаглі звесці канцы з канцамі.

Сямён ВЯЛІКЖАНІН.
Магілёўскі раён.

СТОП-КАДР

Брэст плаваў…

На мінулым тыдні гэты абласны цэнтр сапраўды плаваў. За адзін дзень выпала 80 працэнтаў ападкаў. І людзі, і машыны апынуліся ў вадзе…

ОСТРЫЙ ВЗГЛЯД

Оградите учителей от грязных политических игр!

Хотя в следующем году у нас, скорее всего, ожидаются очередные выборы, почему-то об этом все молчат. Ни власти, ни оппозиция, ни общественность. А я считаю своим гражданским долгом громогласно заявить: неужели и на этот раз будет не демократическое волеизъявление людей, а очередной политический спектакль!?

В цивилизованных странах выборы – это своеобразный барометр отношения граждан к властям, позволяющий последним корректировать свои действия в будущем. В нашей стране, я считаю, с мнением электората никто не считается. А потому, как свидетельствуют многочисленные факты, все усилия организаторов выборов направлены на то, чтобы любыми способами «загнать» людей на избирательные участки и с помощью разных манипуляций объявить назавтра нужные цифры.

Так как кабины для голосования устанавливаются в основном в школах, то разменной монетой в этой игре властей стали учителя, хотя их основная обязанность – давать ученикам знания, учить их говорить правду и быть справедливыми по жизни, а не тупыми исполнителями чьей-то злой воли. В общем-то я могу понять учителей, которые в силу каких-то причин (малая зарплата, острая необходимость в улучшении жилищных условий) безропотно соглашаются на определенный приработок, становясь членами избирательных комиссий. Но я не могу понять их, когда они закрывают глаза на грубейшие нарушения законодательства в ходе подготовки к выборам, на подтасовку результатов голосования. С правовой точки зрения они становятся преступниками, манипулирующими мнением избирателей, и их вина, на мой взгляд, более существенна, чем обычного вора или даже казнокрада.

Представим себе, что власть вдруг внезапно поменялась, и те кандидаты в депутаты или на пост президента, все разом подают иски в суд и доказывают, что члены избирательных комиссий фактически совершили уголовное преступление и должны понести серьезное наказание, вплоть до тюремного заключения. Огромная часть учительского состава в таком случае окажется за решеткой. Это им нужно? Как и всей стране?

Я когда-то окончил школу №1 в городе Лида. С теплотой вспоминаю своих учителей – высокопрофессиональных, честных, справедливых, неподкупных. Попади они в такую ситуацию, в какой сейчас находятся их коллеги, они бы тем чиновникам, которые подталкивают членов избирательных комиссий к очковтирательству, нарушениям законодательства, сказали бы: «Где же ваша честь, почему мы должны идти на сделку с совестью?»

На данном этапе развития нашего государства я считаю нецелесообразным включать в избирательные комиссии учителей. Тем самым мы оградим их от грязных политических игр. Пусть они занимаются своим непосредственным делом, воспитывая подрастающее поколение в духе правды и справедливости.

Геннадий ЗИНОВЧИК,
житель деревни Семково Минского района.

РОЗДУМ

Вярніце на заводы і фабрыкі калегіяльнасць

Узгадваю мінулыя часы. Я працаваў на заводзе. Штогод прадпрыемству перападала ад гарвыканкама 20–30 кватэр. Вызначалі прэтэндэнтаў на іх калегіяльна. Адбывалася сумеснае пасяджэнне кіраўніцтва завода, партыйнага камітэта і прафкама. Абавязкова запрашаліся прадстаўнікі цэхаў, участкаў. Адным словам, каму выдзяляць тую ці іншую кватэру, вырашалася не за зачыненымі дзвярамі, а галосна, з вынясеннем пытання на шырокае абмеркаванне.

Падобным чынам размяркоўваліся і санаторныя пуцёўкі, машыны, якія былі страшэнным дэфіцытам. А колькі разоў збіралася "тройка", калі справа даходзіла да вырашэння таго, каго з завадчан узнагародзіць ордэнам, медалём, ганаровай граматай! Нават заахвочванне работнікаў грашовымі прэміямі ставілася на агульнае галасаванне.

А што цяпер? Партыйных камітэтаў на прадпрыемствах няма. А роля прафсаюзных арганізацый зведзена, можна сказаць, да нуля. Усе пытанні вырашаюцца за зачыненымі дзвярамі ў дырэктара завода, фабрыкі. Пагадзіцеся, гэта ненармальна. Некаторыя кіраўнікі адчулі сябе на прадпрыемствах маленькімі князькамі і дзейнічаюць па прынцыпе "што хачу, тое і варачу". Цяпер пытаннямі сацыяльна-бытавога характару, лічы, наогул ніхто не займаецца. А таму ў рабочых знікае матывацыя да павышэння прадукцыйнасці працы, яны не адчуваюць сябе гаспадарамі заводаў і фабрык.

Не, не ўсё ранейшае трэба адкідваць убок. Калі мы будуем дэмакратычную дзяржаву, то нельга адмаўляцца ад тых калегіяльных прынцыпаў, якія дзейнічалі ў савецкія часы.

Пётр КРЫВАЛЬЦОЎ,
былы наладчык станкоў,
працоўны стаж 43 гады.

ХОЧУ РАССКАЗАТЬ

Мы его зовем Сан Саныч

Уважаемая редакция газеты «Народная Воля»!

Хочу рассказать об очень творческом человеке. Александр Александрович Лейко – многолетний руководитель клуба «Природа и фантазия». Его увлечение – лесная скульптура.

У истоков создания нашего клуба в свое время была замечательная белорусская актриса-легенда Стефания Станюта. Из природных материалов она создавала уникальные украшения. И сейчас на наших выставках обязательно присутствуют в экспозиции ее работы, любезно предоставленные ее родными.

Александр Александрович (мы его зовем Сан Саныч) собрал вокруг себя немало интересных, творческих людей, которые работают в разных техниках. Это и живопись, и флористика, и батик, и вышивка нитками и лентами, и пирография, и валяние из шерсти. Он организует выставки не только в Минске, но и в других городах.

Наша организация не коммерческая, и Сан Саныч не получает никакой материальной помощи ни от каких организаций, все держится на голом энтузиазме его и членов клуба. Когда-то мы решали вносить какие-то хоть небольшие взносы, но не все члены клуба поддержали это предложение, так как основу клуба составляют люди пенсионного и предпенсионного возраста. И теперь кто может, тот и вносит посильную лепту в организацию выставок. А в основном все ложится на плечи руководителя. Сан Саныч обзванивает членов клуба о предстоящих встречах, выставках, со своей небольшой пенсии покупает подарки на наши дни рождения.

Александр Александрович не раз обращался в Министерство культуры, горисполком, другие организации, чтобы поддержать наш клуб, но, к сожалению, безрезультатно. Другой бы махнул на все рукой, но не такой характер у нашего руководителя.

Сейчас проходит одна из наших выставок на факультете теологии Белгосуниверситета, это рядом с Домом офицеров. Если кто-то из читателей хочет ближе познакомиться с нашим творчеством – пожалуйста, мы рады будем встретить. Александру Александровичу Лейко можно позвонить по телефонам: домашний – 276-62-45, сотовый – (8-029) 681-26-57 (Velcom).

Евгения Михайловна РОКАШЕВИЧ.

ТЭМА ДНЯ

Сам у сябе красці не будзеш

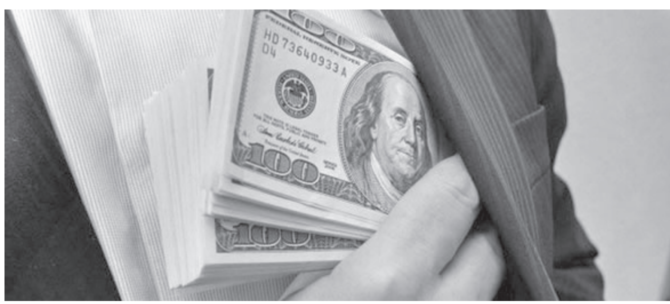
З кім ні сустрэнешся – размова заходзіць пра карупцыю, якая, паводле выразу ў "Народнай Волі", літаральна бярэ дзяржаву за горла. І тое, што апошнім часам праваахоўныя органы, і асабліва КДБ, пайшлі ў наступленне на хабарнікаў розных масцей, з'яўляецца сведчаннем прынцыповай пазіцыі, якую заняло кіраўніцтва краіны, і ў першую чаргу Аляксандр Лукашэнка.

Але ж ці можна вырашыць праблему толькі калі садзіць у турму выяўленых карупцыянераў? За краты трапяць сотні, тысячы тых, хто нажываўся за кошт абкрадання дзяржавы. Але ж колькі такіх зладзюг застанецца на свабодзе!

Уладам трэба актыўным чынам узяцца за выкараненне прычын, якія спрыяюць карупцыйнаму росквіту. Нельга марудзіць з прыватызацыяй дзяржаўнай маёмасці. Не прадавайце стратэгічныя аб'екты, а чаму ў нас да сённяшняга дня нават кіёскі "Белсаюздруку" знаходзяцца ў падпарадкаванні чыноўнікаў?

У краіне вельмі мала прыватных уласнікаў. Іх павінна быць у сотні разоў больш. Вядома ж, сам у сябе красці не будзеш і "за добрыя вочы" сваё не аддасі. А там, дзе дзяржаўная ўласнасць, там і буяе карупцыя!

Вольга ЗАХАРЭВІЧ,
жыхарка Гомеля.

НЕЗАБЫВАЕМОЕ

За год заработали восемь килограммов зерна

Вспоминаются тяжелые послевоенные годы…

Все, кому пришлось жить в деревне и работать в колхозе в первые годы после войны, хорошо помнят, что за тяжелый ручной труд «платили» так называемыми трудоднями, или «палочками». То есть за определенную норму, установленную правлением колхоза по всем видам выполняемых работ, можно было получить в основном от 0,5 до 2 трудодней. У нас в колхозе, чтобы заработать 1,5 трудодня, надо было скосить 40 соток многолетних трав (тимофеевки). А чтобы женщине заработать те же 1,5 трудодня, надо было в зависимости от густоты стеблестоя серпом сжать от 10 до 20 соток озимой ржи, колосья связать в снопы и поставить их в «бабки» для просушки.

Такие большие нормы выработки были и для других видов работ. Чтобы заработать трудодень, надо было в поте лица потрудиться.

Устанавливали и обязательную минимальную норму выработки трудодней на год для мужчин и для женщин. У нас она составляла 260–280, изменяясь по годам в большую или меньшую сторону. За невыход на работу без уважительной причины (а такой причиной могла быть только болезнь) правление колхоза снимало какое-то количество уже заработанных трудодней, то есть штрафовала. Так поддерживали дисциплину и порядок в колхозе.

Об оплате труда деньгами и речи не велось. В конце года, если оставалось что-то из урожая после выполнения плана сдачи зерна государству и засыпки семенного фонда, на трудодень выдавали определенное правлением колхоза количество граммов зерна. В первые послевоенные годы ***не более 100–200 граммов.*** Целый день тяжелой работы на поле или ферме, и всего 100–200 граммов зерна! Работали, по сути дела, бесплатно. Кто бы сейчас согласился так работать?

Однако люди работали с большим энтузиазмом, считали, что с каждым годом будет лучше и легче жить. На работу ехали и шли с песнями и частушками, особенно молодежь. Деревни были многолюдными. В них было полно энергичных парней и девчат. Многие, конечно, уехали бы в город, но паспорт нельзя было получить, так как в сельском Совете колхозникам не выдавали справку для получения паспорта. Рабочих рук в те годы в деревне было достаточно. Почти все работы в сельском хозяйстве выполнялись вручную. Заготовка и внесение органических удобрений, посев многих культур и уход за ними, заготовка кормов и уборка зерновых – все это было делом рук женщин и молодежи. Мужских рук не хватало, так как многие мужчины погибли на фронте или же вернулись инвалидами.

Основными орудиями труда были конные плуги, бороны, окучники, косы, серпы, вилы, лопаты и т.п. Механизмов почти никаких. У нас в хозяйстве сохранились только довоенная молотилка, которую вращали женщины при обмолоте снопов, свезенных на конных телегах под навес, и веялка-сортировка для очистки обмолоченного зерна.

Хорошо помню, с какой радостью мы встретили появление такой «чудо-техники», как молотилка с конным приводом, которую колхоз приобрел в 1948 году. Трудно передать словами, насколько был облегчен женский труд на обмолоте снопов, убранных с полей опять же женскими руками.

Урожай зерновых в колхозе был невысоким, около 10–12 ц/га, из них около 2 центнеров потом терялись при сушке, погрузке снопов на телегу, перевозке, разгрузке и складировании под навесом. Особенно большими были потери озимой ржи, у которой зерно сидит в полуоткрытом колосе и при встряхивании снопов легко высыпается. Так что из 10–12 центнеров к обмолоту оставалось 8–10.

Мало вносилось органических и минеральных удобрений. Заготавливали торфонавозные компосты, благо колхоз имел свои осушенные еще до войны торфяники. Здесь также использовался ручной труд. Зимой собирали древесную золу как минеральное удобрение, для чего по всем дворам в деревне периодически проезжал ездовой на санях с большим ящиком, в который все жители ссыпали собранную за несколько дней золу из печек. Использовали все, что могло повысить урожай.

В колхозе своего агронома не было, как и других специалистов. Но, к счастью, в 1946 году вновь открыли Василевичский сортоиспытательный участок на торфяных почвах, который находился в нашем хозяйстве. На осушенных торфяниках проводились испытания всех новых сортов сельхозкультур. Возглавлял сортоучасток Ф.Б.Козлов, опытный, грамотный агроном, который занимался не только своими вопросами, но и оказывал большую помощь правлению колхоза в виде консультаций по агрономии, а также помогал в снабжении семенами новых сортов.

В 1946 году в соседней деревне Заходы открыли машинно-тракторную станцию (МТС), которая должна была обслуживать все колхозы своей зоны. А этих колхозов было много, так как в каждой даже небольшой деревне был свой колхоз с громким коммунистическим названием. Они были в нашем районе созданы еще в конце 1920-х годов и продолжили свое существование после войны. Только в начале 1950-х начали проводить укрупнение: 2–3 близко расположенных хозяйства объединяли в одно.

Оснащение МТС было слабым, в основном поступали колесные тракторы Харьковского завода (ХТЗ) и владимирские «Универсалы». Они отличались небольшой мощностью, часто выходили из строя и постоянно нуждались в ремонте. У них задние колеса были с большими клиновидными шипами, и хорошо, что тогда не было асфальтированных дорог в сельской местности: эти шипы привели бы все дороги в плачевный вид. Более надежными и мощными были гусеничные тракторы «НАТИ», но их не хватало. Поэтому колхозы обслуживались по очереди, а это вело к несвоевременному выполнению работ.

Почти ничего не получая в первые послевоенные годы на трудодни, люди в деревне жили в основном за счет того, что смогли вырастить на своих приусадебных участках.

Так прошли первые пять лет после войны. Наступил 1951 год. Два колхоза – «Красные Луки» и «Заря коммуны» – объединили в один – имени Жданова. Объединившись, общими силами самих колхозников и окрепшей к тому времени МТС провели посевную, вели уход за посевами, заготовку кормов (сена и силоса). Виды на урожай были хорошие. Особенно радовали озимая рожь, овес, ячмень, просо и картофель. Люди надеялись, что наконец-то впервые за послевоенные годы они смогут на свой заработанный трудодень получить высокую оплату зерном, а может быть, что-то и деньгами.

Но всю надежды на высокую оплату рухнули в один день. Случилось это 12 июля 1951 года. С утра люди разошлись на работу. День выдался очень жаркий, к обеду воздух накалился до предела, стояла тихая безветренная погода, листья на деревьях не шелохнутся – полный штиль. Часам к трем дня с запада на деревню начала надвигаться черная туча. Она постепенно увеличивалась, расползаясь по горизонту. Засверкали молнии, послышались сильные раскаты грома. Вскоре стало темно, застучали первые крупные капли дождя. Поднялся сильный ветер, и из тучи на землю обрушился град. Все надеялись, что град скоро прекратится. Но не тут-то было! Лавина града – каждая градина размером с крупную вишню – била и била по земле. Стихия на глазах уничтожала результаты полугодового тяжелого труда колхозников. Я сам, видя надвигающуюся тучу, оставил работу (окучивал на лошади колхозный картофель). Поле было недалеко от дома, и я успел укрыться от града. В окно я наблюдал, как в нашем саду под тяжелыми градинами обламываются листья и плоды яблонь, груш, вишен, ломаются стебли картофеля, огурцов, свеклы, моркови. Наблюдать за этим было сверх человеческих сил, слезы катились из глаз.

Стихия бушевала около 20 минут. Когда я вышел из дома и посмотрел на огород – ужаснулся! На земле вперемешку со льдом лежал слой обломанных листьев, стеблей и плодов. Все вокруг вместо зеленого стало грязно-белым, неузнаваемым. Если до града была сильная жара, то после него стало холодно, и в летней одежде находиться на улице было неприятно, стало знобить.

С полей в деревню возвращались хмурые, подавленные горем люди. Стихия нанесла непоправимый ущерб всем посевам, за исключением самых отдаленных от деревни полей, которые пострадали меньше. Ширина полосы, на которую обрушился град, составила около трех километров. Выпало такое количество льда, что он таял до следующего утра. Помню, утром встал и первым делом посмотрел в окно: в палисаднике перед окнами, где еще вчера росли высаженные мамой и сестрой цветы, все еще лежал слой града.

Больше всего, конечно, пострадали зерновые культуры. Ведь к 12 июля озимая рожь была уже в фазе молочной зрелости. Колхоз планировал начать жатву буквально через 3–4 дня. В фазу зрелости к тому времени вступили ячмень, просо и овес. Больно было смотреть на эти посевы. Середина лета, пересевать уже нельзя, оставалось только лишь ждать, какие культуры еще смогут пустить новые побеги, сформировать листья и дать хоть какой-то урожай. Вся надежда была на картофель, свеклу, морковь и, естественно, на второй укос трав.

Предстоял еще один тяжелый год. Но люди не пали духом, не опустили руки, начали спасать урожай. То, что еще можно было убрать, убрали.

Колхоз смог обеспечить себя семенами. Оставшееся от семенного фонда зерно правление колхоза решило распределить между работниками хозяйства. По сколько граммов было решено давать за один трудодень – не помню. Но, когда начали отпускать зерно и мы с отцом пришли в амбар со своим мешком, отец расписался в ведомости за 8 килограммов зерна озимой ржи. Я положил весь годичный заработок себе на плечо и легко отнес домой. Всего 8 килограммов! И это при том, что в колхозе весь год трудились мама, отец, сестра и я в течение летних школьных каникул.

Стихия обрушилась на наш колхоз в день первоапостолов Петра и Павла, то есть в религиозный праздник, который отмечается 12 июля. Односельчане, особенно старшее поколение, посчитали, что Бог проявил немилость к ним и наказал за то, что они его забыли и в этот день пошли на работу, вместо того чтобы отдыхать и, как когда-то, еще до Октябрьской революции, торжественно отмечать этот день. С тех пор, начиная с 1952 года, жители моей деревни Луки и соседних Подлук, объединенных в один колхоз, дали обет в этот день на работу не выходить и долгие годы соблюдали его.

Не знаю, как в настоящее время мои земляки относятся к этому дню – прошло много лет, сменилось не одно поколение. Я же запомнил этот день на всю жизнь, больше таких стихийных бедствий мне не пришлось видеть.

Могу теперь только восхищаться мужеством, стойкостью, трудолюбием моих земляков, которые в те далекие послевоенные годы работали, не щадя себя, и получали за свой нелегкий труд копейки.

Владимир ЗАЯЦ,
пенсионер.
г.Скидель Гродненской области.

НА СВЯЗИ – ФРАНЦИЯ

Победа и ее жертвы

Два болельщика погибли во Франции во время празднования победы национальной сборной на чемпионате мира по футболу. Так, в городе Анси (департамент Верхняя Савойя) распрощался с жизнью фанат, прыгнувший в водный канал, который оказался слишком мелким. Неподалеку от города Сен-Феликс (департамент Уаза) в автомобильной аварии погиб еще один болельщик. Он ехал за рулем, выкрикивая футбольные лозунги, в результате не справился с управлением и врезался в дерево. Водитель скончался на месте.

Сообщается, что в различных регионах Франции празднование победного для национальной сборной завершения мундиаля привело к ряду происшествий. В частности, в городе Фруар (департамент Мёрт-и-Мозель) болельщик на мотоцикле наехал на группу детей в возрасте от трех до шести лет. В результате они получили серьезные ранения.

В городе Обена (департамент Ардеш) футбольный фанат за рулем автомобиля сбил трех пешеходов на тротуаре. Пострадавшие были доставлены в больницу.

В Ла-Флеше (департамент Сарта) женщина была сильно травмирована при падении с открытой автомобильной транспортной платформы, на которой праздновали победу болельщики.

Также, по словам официального представителя МВД Франции Фредерика де Ланувеля, при устранении беспорядков в Париже и других городах вечером 15 июля пострадали 45 полицейских и жандармов. Ранее стало известно о столкновениях полиции и футбольных фанатов вблизи универмага Drugstore Publicis на Елисейских полях. Нападавшие разбили в здании витрины и вынесли из магазина вино и шампанское. Во французской столице хулиганы также совершили налеты на другие магазины и бутики.

США – РОССИЯ

«Очень хорошее начало для всех»

Вчера в Хельсинки состоялся первый полноформатный российско-американский саммит с момента прихода Трампа к власти. Переговоры Владимира Путина и Дональда Трампа в формате тет-а-тет продолжались около 2 часов и 10 минут.

«Я думаю, что это очень хорошее начало для всех», – ответил Трамп на просьбу журналистов прокомментировать итоги этой встречи.

Затем начались переговоры в расширенном составе при участии представителей обеих стран.

Перед началом встречи Трамп сказал: *«Откровенно говоря, мы не слишком хорошо ладим друг с другом в последние несколько лет. Я на посту не так давно, скоро будет два года. Но я думаю, что в итоге у нас сложатся необыкновенные отношения».*

«Ладить с Россией – хорошо, а не плохо», – добавил он.

НУ И НУ!

В США девушка выжила после падения с 60-метровой скалы

Женщина провела неделю у подножия обрыва, пока ее не заметили.

В США, где нахальный медведь съел завтрак медсестры, девушка выжила после того, как ее машина упала с 60-метровой скалы. Ее обнаружили через неделю после аварии у подножия обрыва, сообщает BBC News.

Как стало известно, американка отправилась на автомобиле из Портленда в Лос-Анджелес в гости к сестре: она ехала по прибрежному шоссе в Калифорнии и резко повернула, чтобы избежать столкновения с животным, из-за чего машина вылетела с дороги.

Ее нашли туристы, которые заметили в районе Биг-Сур упавший автомобиль. Девушке удалось выжить благодаря тому, что она пила воду из радиатора разбившейся машины: она оставалась в сознании, хотя ее плечо было сильно повреждено.

По словам представителя полиции города Монтеррей Джона Торнбурга, женщине повезло остаться в живых, потому что в подобных случаях люди или разбиваются, или их уносит в океан.

Ранее мы писали о том, как жительница Аляски обнаружила у себя во дворе медведя, который сидел за столом и смотрел по сторонам.

А в Румынии жителям отдаленного села Сусень **позволили застрелить медведя, который в поисках пищи наведывался в их дома**. Йожеф Бенке, местный директор Общества охотников и рыболовов, сообщил, что бурый медведь в возрасте около пяти лет разбил окна и сломал деревянные двери в домах.

СТРАННЫЙ ПРОТЕСТ

Бастовали лишь пять человек!

Группа работников компании FIAT, которая является спонсором «Ювентуса», устроили забастовку в связи с дорогостоящей покупкой Криштиану Роналду.

Они сочли трату 112 миллионов евро на трансфер португальца непозволительной, и объявили, что с 15 по 17 июля они устраивают забастовку.

В итоге в стачке приняли участие всего пять человек из 1700 сотрудников завода (0,3% работников).

СЛЫШАЛИ?

Шариф обжаловал приговор

Бывший премьер-министр Пакистана Наваз Шариф обжаловал решение суда, приговорившего его заочно к десяти годам тюрьмы по обвинению в коррупции. Аналогичные жалобы подали его дочь и политическая наследница Мариам, а также его зять Мохаммад Сафдар.

Жалобы поданы в Высокий суд Исламабада.

Шариф последнее время проживал в Лондоне, но 13 июля вернулся в Пакистан, где сразу же был арестован. Правоведы говорят, что если бы Шариф не сдался властям, то он не смог бы обжаловать вердикт.

ПУЛЬС

Чиновников будут сажать в тюрьму

Нижняя палата парламента Узбекистана во втором чтении приняла проект закона, предусматривающий усиление ответственности сотрудников правоохранительных, контролирующих и иных госорганов за воспрепятствование законной предпринимательской деятельности. В частности, намечено повысить размеры штрафов, установить такие виды санкций, как лишение определенного права, обязательные общественные работы, исправительные работы, ограничение и лишение свободы.

«Как показывают результаты изучения реального положения дел на местах, еще сохраняются бюрократические процедуры, препятствующие бизнесу. Некоторые чиновники вместо действенной помощи преследуют лишь корыстные цели», – отметил член Комитета по законодательству и судебно-правовым вопросам Шухрат Мамаджанов.

Покинул пост из-за секс-скандала

Министр по делам малого бизнеса Великобритании Эндрю Гриффитс подал в отставку после того, как его переписка сексуального характера попала в СМИ. Оказывается, 47-летний британский чиновник закидал двух знакомых женщин сообщениями, в которых предлагал им деньги за откровенные фото и видео. Непристойное поведение Эндрю Гриффитса стало достоянием общественности после того, как его переписка с женщинами попала в руки журналистов.

«Мне очень стыдно за мое поведение, которое вызвало невыразимые страдания моей жене и семье, которым я всем обязан», – сказал министр. Он также извинился перед премьер-министром страны Терезой Мэй и правительством.

НА ДАЛОНЯХ ВЕЧНАСЦІ

Анатоль БУТЭВІЧ

Жыжаль

– Не чапай, сынок, там Жыжа, – просіць мама сваё дзіцятка.

Малое няўцямна пазірае на агонь і не разумее: дзе Жыжа і хто гэта? Там жа адно вясёлыя вугалькі свецяцца, зваблівa падміргваюць трапяткім полымем, дакрануцца да іх запрашаюць. Але акурат гэтыя светлячкі і пагражаюць небяспекай: апячы могуць. Такім чынам нядрэмны Жыжаль ахоўвае сваё жытло.

Не ведае хлапчаня, што Жыжа, Жыж, Жыжаль – гэта даўні бог агню, якога шанавалі нашы далёкія продкі. Акрамя таго, Жыжаль быў богам кавальскай справы – ці бачылі вы, якія снапы іскраў шугаюць, калі за працу бярэцца майстравіты волат-каваль? Менавіта Жыжаль выкаваў для Сонца залатую калясніцу, а для Месяца – сярэбраную. І гуляюць Месяц з Сонцам на небе ў даганялкі – сабе на забаву, людзям на пацеху. Гэта Жыжаль пастаянна куе богу грому Перуну вогненныя стрэлы. Калі ж натоміць Жыжаль рукі і захоча адпачыць, то нябесны грамавержац не мае чым палохаць людзей, аціхае Перуноў запал. А над Жыжалевай кузняй заўсёды непагасны агонь свеціцца. Днём – гэта Сонца, ноччу – Месяц, а іскры зоркамі мігцяць.

З даўняга-прадаўняга часу ад пакалення да пакалення перадаюцца легенды пра «цёплага» бога Жыжаля. Жыве ён у глыбокіх глыбінях зямлі, куды ніводнае чалавечае вока не зазірала. Калі ціхенька ходзіць ён па сваім падземным царстве, тады проста саграваe зямлю. А калі пачне спяшацца ды бегаць, выбухаюць сапраўдныя пажары. Ажно на паверхню вырываецца полымя. Гараць тады лясы і нівы, загараюцца нават тарфяныя балоты, дзе чэрці з нячысцікамі ад людзей пахаваліся. Гэткім чынам бог агню Жыжаль дапамагае Перуну змагацца са злымі памочнікамі Чарнабога.

Бывае Жыжаль і ўпартым, злосным. Калі ўнадзіцца ды разахвоціцца, шмат шкоды наробіць людзям пажарамі ды засухай на палях. А як нагуляецца ўволю, калі надакучыць па свеце лётаць, супакоіцца, падабрэе, зноў у зямныя глыбіні апусціцца, каб знутры зямлю саграваць. На паверхні ж сёе-тое на памяць пра сябе пакіне. Таму і кажуць людзі, што Жыжаль пасяліўся ў кожнай хаце, спіць да пары да часу ў печы, хаваецца ў грубцы, туліцца на прыпечку. Не баіцца ён і на двары раскінуць свае цепланосныя шаты. Каб сагрэць людзей, ежу згатаваць – бо добра яму і ўсцешна разам з імі.

Не адно стагоддзе жывуць людзі ў згодзе ды насцярозе з агнём. Дзеля ўшанавання бога Жыжаля ладзілі цікавае свята – Жаніцьба Пасвета, альбо Жаніцьба Коміна. Адзначалася яно ў верасні. Каб не Жыжаль, дык бог холаду Зюзя памарозіў бы не адно малых дзетак, а і дарослых людзей, хатнюю жывёлу звёў бы са свету, выстудзіў бы жыллё. Але Жыжаль не дазваляе Зюзю разгуляцца, бо з кім жа тады застанецца бог цяпла? Так дагэтуль і барукаюцца Жыжаль з Зюзяй. Ніхто нікому не паддаецца, ніхто канчатковую перамогу не святкуе. Толькі на вясну ды лета выпраўляецца Зюзя ў свае халодныя краіны, каб там сілы набрацца, а марознай зімой разам з мяцеліцамі ды завірухамі на запрэжанай ваўкамі брычцы вярнуцца назад.

А вось Жыжалю ніколі няма адпачынку – днём і ноччу шчыруе ахоўнік цяпла і жыцця, не спіць ні зімой, ні летам, ні на хвіліну вачэй не зводзіць. Ведае, што калі засне, то Зюзя адолее яго, і запануюць тады на свеце холад і смерць. Без цяпла, вядомая рэч, нішто жыць не можа. А дзе цяпло – там радасць, там згода, там жывое жыццё віруе. Таму людзі навучыліся шанаваць і падтрымліваць Жыжаля, паважаць ягоную старасць, моц і магутнасць. Шмат казак, песень, легенд, прыказак, замоў, выслоўяў, загадак складзена пра агонь, пра Жыжу. Лічылася, што агонь валодае незвычайнай ачышчальнай сілай. Таму купальскай ноччу палілі вогнішчы, скакалі праз агонь, а пасля шукалі чароўную папараць-кветку, збаўчы агеньчык якой павінен прынесці шчасце.

Людзі ведалі аберагальную моц святога агню. Мо таму ад магчымага пажару засцерагалі сябе таксама агнём. Каб падчас навальніцы гром з маланкай не нарабілі шкоды, у хаце запальвалі грамнічную свечку. Лічылася, што найбольш карысны «жывы» агонь. Гэта агонь, здабыты трэннем дрэва аб дрэва. Ён найлепш лечыць хворых, яшчэ дужэйшымі робіць здаровых, спрытна праганяе з хаты нячыстую сілу, надзейна разганяе цемру і холад. Таму лічылася вялікім грахом пляваць у агонь – бо засярдуе Жыжаль і пакарае. Хто гэта зробіць, у таго губы папухнуць альбо вогнік нападзе – хвароба такая. Нельга было кідаць у агонь нічога дрэннага, нячыстага, бо гэта знявага бога агню, і таму на целе з'явяцца балячкі. Няможна было заліваць агонь вадой.

Некалі нашы продкі нястомна зберагалі агонь на язычніцкіх капішчах. Каля яго ачышчаліся ад благога і нядобрага, з ім дзяліліся сваімі жаданнямі, надзеямі ды спадзяваннямі. Туды быў забаронены ўваход не адно чужынцам, а людзям без веры, без спагады, без душы. Гэты незгасальны агонь называўся Знічам, ён стаў для беларусаў своеасаблівым поклічным сімвалам, які вёў за сабой да лепшага жыцця. Ва ўсе часы вабна і прыветна свяціўся ён для змагароў за волю і шчасце народа.

Сёння ва ўсіх храмах, пад абразамі на покуці ў многіх дамах гарыць свечачка альбо лампадка – свяшчэнны агонь нашай праваслаўнай веры, сведка неўміручасці жыцця і заклік берагчы і шанаваць жыццё як найвышэйшы Божы дар. Згарае свечачка, а цяпло яе ўзносіцца да неба, дзе пануе магутны Пярун – першастваральнік агню.

Ласкавы агонь заўсёды дадаваў чалавеку радасці, добрага настрою, святочнасці. Нездарма так нязводна вабяць да сябе купальскае вогнішча, турысцкі касцёр, пастухова цяпельца, прыветны агеньчык у начным акне. Нездарма царква яшчэ больш прасвятляецца і становіцца ўрачыстай ад трапяткіх агеньчыкаў свечак. А людская радасць, выкліканая агнём, дагэтуль жыве ў каляровых ілюмінацыях, квяцістых феерверках, маляўнічых салютах.

УСПАМІНЫ

АКУПАЦЫЯ

(чэрвень 1941 – ліпень 1944 г.)

Леанід ЛЫЧ, прафесар, доктар гістарычных навук

Прысвячаю землякам-магілянам часоў вайны і нямецкай акупацыі.

(Праця. Пачатак у №№31–55.)

Савецкі дот вядзе агонь па чырвонаармейцах

І партызаны, і чырвонаармейцы папярэджвалі нас пра верагоднасць лакальных сутычак з групамі нямецкіх салдатаў, што ўпотай прабіваліся на захад. Рэкамендавалі часова ўстрымацца ад наведвання лясоў, таму што немцы часцей за ўсё прабіраліся праз іх. Трэба аддаць належнае: акупанты былі дасканала знаёмы з мясцовай тапаграфіяй. Ведалі нават, у якім месцы Нёман можна перайсці ў брод. Такое не раз адбывалася на вачах у жыхароў Магільнага. Выпадкаў нападу, знішчэння мірнага насельніцтва нямецкімі салдатамі не назіралася, што, аднак, не з'яўлялася правілам, калі ім даводзілася сутыкацца з чырвонаармейцамі. Калі спрыяла сітуацыя, немцы першымі ўвязваліся ў бой.

Па часе рух савецкіх войскаў праз Магільнае на захад дужа расцягнуўся. Тое ж самае можна сказаць і пра невялікія групы немцаў. Можа, на дзясяты дзень, а то і пазней пасля першага з'яўлення чырвонаармейцаў на вуліцах Магільнага сюды прыйшоў з вёскі Луніна Тамаш Жыгалковіч і паведаміў чырвонаармейцам, што ў размешчаным паблізу яе доце знаходзяцца немцы. Далі каманду аднаму з узводаў рыхтавацца да паходу. На зборы пайшло не больш за дзесяць хвілін. За ўсім гэтым, не адводзячы вачэй, сачылі і дарослыя, і дзеці. Не абышлося і без мяне. Ад дарослых чуў, што салдаты гэтага ўзвода гаворыць на мове, вельмі ўжо блізкай да беларускай. Узводу дадалі і невысокага росту, але вельмі рухавую медсястру. На просьбу дзяцей дазволіць і ім ісці за салдатамі, каб паглядзець, як яны будуць выкурваць фрыцаў з дота, было катэгарычна заяўлена: "Не!" А вось з жыхароў Луніна, якое пачалі аднаўляць у гады акупацыі, некаторыя на самых розных прычынах знаходзіліся паблізу дота і сталі відавочнымі сведкамі таго, што тут адбылося.

Прыкладна праз гадзіну салдаты, трохі расцягнуўшыся, наблізіліся да дота. Лясная сцежка закончылася, і яны пачалі выходзіць на паляну. Ад іх на добрых 100 метраў адстала медсястра – моцна намуляла ногі. Як толькі з лесу на паляну выйшаў апошні чырвонаармеец і да дота заставалася якіх-небудзь 15–20 метраў, адтуль застракаталі аўтаматы. Увесь узвод паклалі на той злашчасным паляне. У жывых засталася, дзякуючы намуляным да мазалёў нагам, толькі медсястра. Пачуўшы шквальную стральбу, яна спынілася, а праз пэўны час, заліваючыся горкімі слязамі, рушыла назад у Магільнае. Пасля такой удалай – можа, ужо апошняй на беларускай зямлі – баявой аперацыі гэтая група немцаў пакінула дот і праз лунінскі брод перайшла на правы бок Нёмана. Пагоні, каб адпомсціць ім за смерць чырвонаармейцаў, ніхто не арганізоўваў.

Вось такая трагічная недарэчнасць адбылася ў сярэдзіне лета 1944 года ў раёне аднаго з савецкіх дотаў. Будавалі яго, як і два астатнія, у радыусе да пяці кіламетраў ад Магільнага за пару гадоў да таго, як у верасні 1939 года СССР увёў свае войскі ў Польшчу. У тых работах удзельнічалі і будаўнікі з Украіны. Іх спевы па вечарах у Магільным надоўга запомніліся людзям, а некаторыя з украінскіх песень нават прыжыліся ў іх. Доты будаваліся ў абаронных мэтах, хаця ў адпаведнасці з планамі савецкай ваеннай стратэгіі на нашай тэрыторыі выключалася баі з ворагам. Слушнасць той стратэгіі не пацвердзілася на пачатку Вялікай Айчыннай вайны. Захопнікі ступілі на савецкую зямлю, але з тых дотаў не ўдалося забіць аніводнага немца з-за панічнага адступлення Чырвонай Арміі. Затое вораг не ўпусціў шанца і ўлажыў з савецкага дота цэлы ўзвод чырвонаармейцаў. Магіляне, што на розных войнах досыць нанюхаліся пораху, прычыны той трагедыі тлумачылі адсутнасцю ўсялякай падрыхтоўкі салдатаў да вядзення бою ў падобнай сітуацыі. І з такім тлумачэннем нельга не пагадзіцца. На штурм дота паслалі зусім неабучаных салдат, толькі нядаўна ўзятых на фронт з беларускіх вёсак і гарадоў.

У бой ідуць не толькі касінеры

Дзён з дзесяць пасля вызвалення Магільнага ад акупантаў і аднаўлення ў ім савецкай улады мясцовым жыхарам дазвалялі трымаць у сябе агнястрэльную зброю (пераважна трафейную), браць яе з сабою на працу ў мэтах самаабароны. У мяне, да прыкладу, была бельгійская вінтоўка. Нават на параўнальна вялікай адлегласці з першага выстралу трапляў у цэль. Па немцах не даводзілася страляць, хаця некаторыя з магілян, трохі старэйшыя за мяне, адзін раз удзельнічалі ў баявой аперацыі, пра што будзе сказана трохі пазней.

З пачатку ліпеня 1944 года асноўным месцам працы быў сенакос, але ўжо на Вялікім лузе, за пяць кіламетраў ад Магільнага. Знаходзіўся ён на левым беразе Нёмана. У раёне гэтага лугу таксама быў брод, і надзвычай невялікія групы немцаў пры адступленні ведалі, як выйсці на яго, без усялякага павадыра. Пры гэтым вельмі часта стоптвалі на вачах у людзей няскошаную траву, выклікаючы ў іх бурную адмоўную рэакцыю. Не раз здаралася такое, што касцы з косамі і граблямі беглі ў бок немцаў, пагражаючы ім жорсткай расправай. Тыя ж не звярталі на гэта ніякай увагі і стараліся хутчэй перабрацца на правы бок Нёмана. А адзін раз здарылася і такое, што ў адказ на пагрозы ўчыніць расправу косамі і граблямі немцы адгукнуліся аўтаматнай чаргой над галовамі людзей, што тых добра ацверазіла. Нельга ж з ворагам жартаваць, у якой бы пройгрышнай сітуацыі ён ні апынуўся.

І ўсё ж адначы была нагода ў мужчынскай паловы магілян больш салідна праявіць сябе ў барацьбе з ворагам, прычым не з косамі і граблямі, а з сапраўднай баявой зброяй у руках. Група дзяцей заўважыла, што праз аконны праём у недабудаваным зрубе тоненькім струменьчыкам выходзіць дымок. Ціхенька падкраўшыся да зруба, яны праз шчыліну убачылі, што ўнутры яго на зямлі спяць пяць немцаў, а шосты падпякае на маленькім агеньчыку недаспелыя жытнёвыя каласкі. Без усякага шуму дзеці адышлі ад зруба і хутка пабеглі паведаміць пра бачанае дарослым. На шчасце, сярод мястачкоўцаў быў добра спрактыкаваны ў партызанскіх аперацыях Юрка Дубіцкі. На фронт яго не ўзялі з-за благога здароўя. Каб не паўтарыць зусім нядаўняй памылкі чырвонаармейцаў са "штурмам" дота, ён да самых дробязяў прадумаў, як арганізаваць напад на зруб. Самым надзейным хлопцам загадаў схавацца ў такім месцы, адкуль будзе добра відаць, як немцы пасля стрэлаў над дахам зруба кінуцца ўцякаць у лес. На адкрытую ж паляну яны не пабегуць. Дубіцкі не памыліўся. Немцы і сапраўды – хто са зброяй, а хто і без яе – кінуліся наўцёкі ў лес, трапіўшы пад агонь схаваных у кустах хлопцаў. Мала каму ўдалося адбегчы нават на дзесяць крокаў ад зруба. За які-небудзь тры-пяць хвілін бою касцы, змяніўшы сваю асноўную прыладу працы на вінтоўкі і карабіны, улажылі шэсць немцаў.

У гэты час асноўная частка касцоў і грабцоў займалася мірнай працай. Сярод іх давялося быць і мне, на што мелася важкая прычына. Атрыманы ад чырвонаармейцаў у абмен на нашага конь аказаўся вельмі агрэсіўным: пускаў у ход і капыты, і зубы. Я не ўсцярогся і атрымаў ад яго ўдар капытом па падбародку. Давялося ў абедзенны час вярнуцца дамоў. Заехаў да фельчара Васількі Дубіцкага. Ён сусецішы, што капытом парушаны толькі мяккія тканіны падбародка, а косці не раструшчаны. Уважлівы прытуліў адну да адной верхнюю і ніжнюю палавінкі мяккіх тканін, памазаў іх ёдам і наклаў павязку, папярэдзіўшы, што яе трэба зняць праз тры дні. Гэта зрабіў ужо мой дзядзька Валодзя, які, скончыўшы партызаніць, працягваў па розных прычынах наведваць Магільнае. Ён цалкам пацвердзіў дыягназ і пагадзіўся з рэкамендацыямі Васількі Дубіцкага. І ўсё ж я сябе кепска адчуваў, працаваў на лузе напаўсілы і таму не ўдзельнічаў у аперацыі па знішчэнні немцаў.

Пасля ўдалага бою пачалі забіраць у забітых немцаў у першую чаргу зброю, а затым усё тое, што мела якую-небудзь каштоўнасць. Займаліся гэтым толькі ўдзельнікі бою. Трупы яны пакінулі ляжаць на месцы, а самі пайшлі працаваць. Забітыя немцы ляжалі недалёка ад дарогі, па якой магіляне ездзілі на працу і дамоў. Амаль кожны з іх хацеў прайсці каля забітых. Ад сваёй мамы я пачуў такія словы:

– А кожнага ж з іх чакаюць дома маці з бацькам, жонка з дзецьмі, браты і сёстры…

Усе, хто чуў гэтыя словы, пагадзіліся з імі. Вялікай радасці ад бачанага не заўважалася на тварах людзей, нягледзячы на перанесеныя ў гады акупацыі гора.

Хоць дамоў вярнуліся позна ўвечары, старшыні сельскага савета даклалі пра вынікі бою. Ён паведаміў пра іх вуздзенскаму начальству. Рэакцыя апошняга была імгненнай. Калі на наступны дзень ехалі на Вялікі луг, трупаў забітых фрыцаў ужо не было. З усёй строгасцю падышло тое начальства да адабрання трафеяў у герояў бою. Вярнулі ўсё, толькі Толя Дзесюкевіч (па-вулічнаму Букавы), якому дасталася вельмі прыгожы кішэнны гадзіннік, здаў яго толькі на трэці дзень пасля пагрозы строгага пакарання за непаслушэнства. Хто ж потым завалодаў тымі трафеямі, заставалася толькі гадаць.

(Працяг у наступных нумарах.)

ЧУЛІ?

Аляксандра Герасіменя чакае дзіця…

Трохразовая прызёрка Алімпійскіх гульняў па плаванні Аляксандра Герасіменя чакае дзіця. Гэту інфармацыю ў эфіры тэлеканала «Беларусь 5» пацвердзіла галоўны трэнер беларускай каманды Наталля Шаламіцкая.

Лідар жаночай зборнай у жніўні 2017 года выйшла замуж за вядомага плыўца Яўгена Цуркіна. Настаўнік каманды Наталля Шаламіцкая разлічвае, што Аляксандра вернецца да актыўнай кар'еры пасля нараджэння дзіцяці.

«Мы рады за Сашу. Нараджэнне малога – вельмі адказная задача для жанчыны. Думаю, калі Герасіменя будзе адчуваць сябе нармальна, яна вернецца і яшчэ пакажа сябе. Мы яе вельмі чакаем, жадаем ёй моцнага здароўя і хутчэйшага вяртання да нас у каманду», – расказала Наталля Шаламіцкая. Аляксандра Герасіменя ў ходзе сваёй кар'еры заваявала два сярэбраныя медалі на Алімпійскіх гульнях у Лондане ў 2012 годзе і стала бронзавым прызёрам галоўных стартаў чатырохгоддзя ў 2016-м у Рыа-дэ-Жанэйра.

(БЕЛТА.)

ГДЕ ЭТО ВИДАНО…

Белоруски сыграли в футбол на каблуках

190 ударов на каблуках – такой рекорд показали белорусские мамы во время спортивного перформанса по чеканке мяча. Десятки красавиц, среди которых талантливые спортсменки и блогеры, собрались субботним вечером в детской fun-зоне «Спортик», чтобы метко бить по воротам и крутить «финты» с мячами, всячески напоминая о том, что футбол все-таки женский вид спорта.

В детской fun-зоне «Спортик», куда столичные родители приводят детей, чтобы научить играть в футбол и привить здоровую привычку пить чистую воду, ежедневно проходят тренировки с самыми известными спортивными школами и чемпионатами по футболу, только большинство участников и тренеров – мужчины.

– Для юных футболистов примером для подражания чаще становятся папы-спортсмены, а мамам достается роль самого преданного болельщика, – рассказывает **Денис Крупец**, представитель бренда «Святой Источник. Спортик» и организатор первой детской fun-зоны. – «Святой Источник. Спортик» помогает привить детям активный образ жизни и привычку пить чистую воду через игру, в которой могут «блистать» оба родителя. Мы хотим подчеркнуть роль мамы в воспитании юных спортсменов и в целом в футболе, поэтому на один день поменяем их местами: пока мамы играют в футбол, папы и дети за них болеют.

Занималась с белорусскими мамами в детской fun-зоне футболистка «Зоркі-БДУ» и тренер минского «Динамо» **Диана Тропникова.** Она провела мастер-класс по чеканке – набиванию мяча, к которому присоединились талантливые белорусские спортсменки, блогеры и модели. Красавицы били по воротам вслепую, учились футбольному фристайлу и спорили друг с другом в конкурсе на самую громкую фанатскую кричалку. Присоединиться к игре смогли даже те дамы, которые забыли спортивную обувь дома. 10 красавиц показали футбольный класс, набив на каблуках суммарно почти двести раз. Папы, для которых этот день в fun-зоне выдался без футбола, учились собирать здоровые ссобойки ребенку и узнали про общение с юными футболистами от спортивного психолога. Расслабиться после занятий все родители могли в «баре», где вместо сладких напитков подают природную воду "Святой Источник. Спортик», а водные «бармены» могут рассчитать режим правильного питья в зависимости от веса, роста и физической подготовки.

100 ГОД ТАМУ…

Урад БНР: праца для народа

Абвяшчэнне незалежнасці Беларускай Народнай Рэспублікі ў сакавіку 1918 года зусім не спыніла намаганняў яе дзеячаў знайсці сабе надзейных саюзнікаў, у тым ліку і тых, з кім можна было б заключыць больш цесныя інтэграцыйныя пагадненні. У гэтым сэнсе цікавасць сёння выклікае дакумент пра абмеркаванне геапалітычнай сітуацыі сярод сябраў дэлегацыі БНР на перамовах з урадам Украінскай Народнай Рэспублікі, які датуецца днём 1 чэрвеня 1918 года.

Вось жа сябар беларускай дэлегацыі, знакаміты ўжо на той час гісторык, прафесар Мітрафан Доўнар-Запольскі лічыў перспектыўным заключэнне цеснага саюза Беларусі з незалежнай Літвой. У якасці аргумента на карысць сваёй думкі ён прыводзіў гісторыю існавання Вялікага Княства Літоўскага, у якім у эканамічных і культурных адносінах беларусы дамінавалі над літоўцамі-жамойтамі. Другі аргумент прафесара Доўнар-Запольскага тлумачыўся тым, што, на яго думку, цесны саюз з Літвой дазволіў бы ва ўмовах, што ўзніклі пасля заключэння Брэсцкага міру, захаваць для Беларусі вялікую частку яе заходніх і паўночна-заходніх тэрыторый. Трэці аргумент палягаў у тым, што ў выпадку саюза з Літвой Беларусь атрымлівала б выхад да Балтыйскага мора. У сваю чаргу кіраўнік беларускай дэлегацыі на кіеўскіх перамовах Аляксандр Цвікевіч лічыў, што цесны саюз з Літвой "прывядзе да германізацыі Беларусі" і таму яна непазбежна павінна займець такі саюз якраз з Украінай. Гэта, паводле Цвікевіча, дало б добры штуршок развіццю сельскай гаспадаркі ў Беларусі і забяспечыла б нашай краіне выхад да Чорнага мора. Цвікевіч сцвярджаў таксама, што "Украіна слабая ў культурных адносінах і недастаткова ўмацавалася як дзяржава, што ў цяперашні момант выключае магчымасць сур'ёзнай пагрозы ў гэтым сэнсе для Беларусі".

На наступным пасяджэнні згаданай дэлегацыі, якое адбылося 10 чэрвеня, сярод іншых разглядалася пытанне аб неабходнасці дамагацца прызнання Беларускай Народнай Рэспублікі таксама ад маскоўскага савецкага ўрада. Было вырашана падтрымаць у прынцыпе прапанову аб накіраванні ў Маскву для адпаведных перамоў з Уладзімірам Леніным каго-небудзь з сябраў беларускай дэлегацыі. Пры гэтым далейшы працяг мелі дэбаты пра далейшую геапалітычную арыентацыю Беларусі. Пётра Трамповіч, якога меркавалася прызначыць консулам БНР у Кіеве, адзначыў, што немцы, хутчэй за ўсё, вядуць нейкую таемную гульню, "магчыма, у бок аб'яднання Расіі, бо падзеленая Расія без нацыянальнай розні ўнутры можа стаць мацнейшай за колішнюю "адзіную Расію". Трамповіч таксама выказаў меркаванне, што беларусы павінны прымкнуць да тых арганізацый, што рыхтуюць звяржэнне ўлады бальшавікоў у Расіі: маўляў, пры іншым развіцці падзей пазіцыі беларусаў у любым выпадку апынуцца хісткімі. На думку Трамповіча, пры адраджэнні Расіі "Германія не задумаецца прадаць Украіну і Беларусь". Вышэйзгаданы Аляксандр Цвікевіч сур'ёзна пярэчыў Трамповічу, лічачы, што пазіцыі савецкай улады наогул слабыя і гэта дае падставы спадзявацца, што лёс Беларусі вырашыцца ўсё-такі ў Мінску. Прафесар Доўнар-Запольскі выказаў свой непакой наконт таго, што "магчыма, за спінай Беларусі вядуцца перамовы з немцамі", а таму неабходны больш рашучыя меры з боку ўрада БНР. Сёння мы бачым, што ў сэнсе палітычнай інтуіцыі Пётра Трамповіч і Мітрафан Доўнар-Запольскі былі куды больш празорлівыя за кіраўніка беларускай дэлегацыі Аляксандра Цвікевіча.

Вернемся, аднак, у Мінск, дзе працаваў сам урад БНР. Клопатам урада ў чэрвені 1918 г. былі, у прыватнасці, узвядзенне будынкаў пад жаночую і мужчынскую беларускія гімназіі ў Будславе, а таксама пра адбудову Слуцкай гімназіі. Таксама распрацоўваўся план аднаўлення спаленых падчас вайны будынкаў у Аляхновічах і іншых навакольных вёсках – каб туды маглі вярнуцца ўцекачы. На рэалізацыю гэтых праектаў з Вільні былі запрошаны вядомы архітэктар Лявон Вітан-Дубейкаўскі.

Архіўныя дакументы сведчаць, што жыхары самых розных рэгіёнаў Беларусі бачылі ва ўрадзе БНР свайго абаронцу перад нямецкімі акупацыйнымі ўладамі. Так, жыхар мястэчка Ілья Вілейскага павета Борух Левін скардзіўся ў Народны сакратарыят, што нямецкія салдаты забралі ў яго 1800 яек, закупленых для святкавання іудзейскага свята. Вялікай плынню ішлі скаргі на дзеянні немцаў з Крайскай, Вязынскай, Іжскай, Крывіцкай і Краснасельскай валасцей Вілейскага павета, Заслаўскай валасці Мінскага павета, Мільчанскай, Віцінецкай валасцей Барысаўскага павета, урэшце з самога Мінска. Прадстаўнікі ўлад БНР уступалі ў перамовы са штабам X арміі кайзера з мэтай вырашэння выкладзеных у скаргах сітуацый.

У гэты час Народны сакратарыят БНР прыняў пад сваю апеку трупу Беларускага тэатра на чале з Фларыянам Ждановічам, выдаў дзясяткі распараджэнняў і канкрэтных даручэнняў у справе арганізацыі беларускай адукацыі, выдавецкай справы, апекі над уцекачамі і г.д. Было выдадзена мноства пасведчанняў жыхарам розных гарадоў, мястэчак і вёсак аб тым, што яны з'яўляюцца беларускімі грамадзянамі і маюць у тым ліку права выязджаць з краіны па сваіх асабістых і сямейных патрэбах.

21 чэрвеня 1918 г. адбылася важная сустрэча старшыні Народнага сакратарыята БНР Язэпа Варонкі начальнікам штаба акупацыйнай 10-й арміі фон Штапфам. У выніку працяглых і, відавочна, зусім не простых перамоў апошні паабяцаў усялякае садзейнічаць наладжванню мірнага жыцця ў Беларусі менавіта з дапамогай прадстаўнікоў Народнага сакратарыята. Асаблівая ўвага мелася надавацца стварэнню магчымасцей для вяртання ўцекачоў у родныя мясціны, забеспячэнню беларускім святарам розных канфесій магчымасці свабодна адпраўляць рэлігійныя абрады. Таксама фон Штапф паабяцаў, што "ў найбліжэйшыя дні будзе аказана поўнае спрыянне для ўезду ў Беларусь адусюль беларускіх навукоўцаў, прафесараў, настаўнікаў, будучы ладзіцца асветніцкія выставы беларускай культуры".

Лявон БАРШЧЭЎСКІ, кандыдат філалагічных навук.

ДАВЕДАЧНАЕ БЮРО

На пытанні чытачоў адказвае старшыня Пухавіцкай раённай арганізацыі ГА "Беларускае таварыства абароны правоў спажыўцоў" Васіль ВАЛАСЮК

Купіла сумку з недахопам

Купіла сумку ў магазіне, але ў яе быў невялікі недахоп, і я вырашыла вярнуць тавар у магазін. Прадавец забраў сумку, але грошы адмовіўся выдаць. Маўляў, магчымы толькі абмен. Я, па вялікім рахунку, і не супраць, але не знайшла такую мадэль, якая б мне спадабалася. Таму я не згодна на абмен і хачу вярнуць грошы. Гэта можна зрабіць?

Алеся МІХНЮК, г.Столін.

– Прадавец вас падмануў і груба парушыў закон. Тавар можна альбо абмяняць, альбо вярнуць за яго грошы на выбар спажыўца. Грошы за тавар вяртаюцца на працягу 7 дзён.

Дрэнна працуе дрэль

Набыў дрэль, але тэхніка не вельмі добра працуе, бо спуск няпалўны. Звярнуўся ў магазін з просьбай памяняць тавар, але прадавец кажа, што гэта мая віна, бо я ў сілу няправільнага эксплуатавання нанёс механічнае пашкоджанне. Што мне рабіць у гэтай сітуацыі? Магу я даказаць нейкім чынам, што гэта не мая віна, а вытворчы недахоп?

Віталь НАВУМАЎ, Віцебск.

– Словы прадаўца нічым не пацверджаны. А вы можаце звярнуцца да экспертаў, якія зробяць экспертызу тавару і выдадуць вам акт, на падставе якога і можна будзе рабіць нейкія высновы. Калі пацвердзіцца вытворчы недахоп, то вам прадавец кампенсуе выдаткі.

Не далі касавы чэк

Былі ў парку на атракцыёне. Заплацілі за батут (4 рублі за 10 хвілін), але касавыя чэкі прадавец не даў. Калі ўказалі на гэта, то жанчына яшчэ і спрачацца пачала: маўляў, чэкі даваць не абавязана, яна проста запісвае ў нейкі сшытак імёны дзяцей, што скачуць на батуце. Што ў такой сітуацыі можна было зрабіць?

Валянціна АТРОШЧАНКА, г.Ліда.

– Прадавец засвоіў абавязаны выдаць касавы чэк. Вы маглі напісаць заўвагу ў Кнігу скаргаў і прапаноў.

Ці трэба захоўваць упакоўку ад тавару?

Скажыце, колькі патрэбна захоўваць упакоўку ад тавару? Калі я, напрыклад, купіў тавар з гарантыяй 2 гады, то ўсе два гады павінен захоўваць упакоўку на выпадак, калі прыйдзецца вяртаць тавар?

Сяргей СТАЛЯРОЎ, г.Горкі.

– Не павінны.

Памяняць блендар

Купіў жонцы ў падарунак блендар. Усё спадабалася, але яна ім зусім не карыстаецца. Кажа, што і без яго спраўляецца. Праўда, пазней прызналася, што хацела б блендар іншай фірмы з лепшымі характарыстыкамі. Ці можна замяніць тавар, калі з моманту пакупкі прайшло больш за два тыдні?

Анатоль ЗАКРЭЎСКІ, Мінск.

– Тавар можна абмяняць на працягу 14 дзён.

Вярнуць грошы за абанемент

Ці можна вярнуць грошы за абанемент у спартыўны клуб? Купіла такі абанемент сабе на год, хадзіла туды каля трох месяцаў. А зараз нечакана давядзіцца пераязджаць у іншы раён, памяняй кватэру. Далёка ездзіць не хочацца…

Святлана ХАРОШКА, Магілёў.

– Можаце, звярніцеся з гэтай нагоды да адміністрацыі клуба.

АФИША

Большой театр готовится удивить

9 и 10 сентября «Саломея» Рихарда Штрауса откроет 86-й сезон Большого театра Беларуси.

Уже идут первые репетиции, а создатели оперы уверяют, что эта постановка обещает быть уникальной, новаторской. Даже формат спектакля не совсем обычный. “Опера с хореографическим прологом” – написано в афише.

“В отличие от других постановок у нашей есть предыстория, – дает затравку главный режиссер театра Михаил Панджавидзе. *– Под симфоническую поэму Рихарда Штрауса “Так говорил Заратустра” артисты балета расскажут историю Иоанна Крестителя. Его аскетичная жизнь, скитания по пустыне, видения-пророчества, очищение от грехов в водах Иордана, крещение Христа... Сейчас, в свете последних событий в мире культуры – спекуляции на религиозных чувствах, не думаю, что стоит выводить на сцену артиста в образе Спасителя. Поэтому мы будем использовать самые разные световые эффекты, например, солнечный силуэт, проходящий сквозь толпу, и т.д. Если получится, то мне бы очень хотелось попытаться “нарисовать” на сцене известнейшую картину Александра Иванова “Явление Христа народу”, опять же с лучом света вместо фигуры Мессии”.*

Стоит отметить, что над постановкой работает интернациональная команда: дирижер-постановщик – заслуженный артист Украины **Виктор Плоскина**, режиссер-постановщик – обладатель медали Франциска Скорины **Михаил Панджавидзе**, художник-постановщик (сценография, костюмы, разработка концепции видеоконтента) – **Гарри Гуммель** (Россия), балетмейстеры-постановщики – народный артист Беларуси **Константин Кузнецов**, заслуженная артистка Республики Беларусь **Юлия Дятко**, художник видеоконтента – **Павел Суворов** (Россия), художник по свету – **Сергей Шевченко** (Россия). В «Саломее» заняты ведущие солисты оперы и артисты балета Большого театра Беларуси.

Билеты на премьеру уже можно заказать, стоят они от 4,5 до 120 рублей.

Анна ГОНЧАРИК.

ЗВАНЫЙ ГОСТЬ

Гармония жизни Игоря и Елены Бархатковых

У Игоря Бархаткова четыре ипостаси: художник, наследник, коллекционер, конезаводчик. Какая перевешивает? Трудно сказать, Игорь Антонович человек гармоничный, на каждом поприще добился успехов.

Игорь родился в семье известного белорусского живописца Антона Бархаткова. Сохранить его наследие, продолжить традицию реалистического пейзажа считает своим сыновьим и гражданским долгом. Поэтому Бархатков-младший стал не только известным художником, но и известным коллекционером белорусского изобразительного искусства середины XX века.

Но жизнь прекрасна и удивительна: с некоторых пор Игорь – конезаводчик. С женой Еленой, тоже художницей, они давно переехали из Минска за Раков и содержат пять великолепных породистых лошадей. Зачем? Ответ прост и прекрасен: для красоты. Чтобы смотреть и восхищаться. И рисовать, конечно. При этом весь многотрудный уход за животными лежит на их собственных плечах, наемным трудом семья принципиально не пользуется. Что мне особенно нравится: люди ни на что не жалуются. Напротив, по-своему наслаждаются жизнью, постигая великую гармонию красоты и труда.

Ипостась первая: художник

– Я к себе отношусь критически. К себе и своему творчеству. А когда слышу искусствоведов, удивляюсь: гонят банальщину. Есть уровень – Чегодаев, Алпатов, например. Но в Беларуси таких искусствоведов нет. Могла бы такой стать Татьяна Бембель, у нее есть и личное мнение, и личный взгляд…

Я долго не рисовал, начал в 10-м классе. Но потом искусством просто заболел и стал пахать! В Театрально-художественном (ныне Академия художеств. – **Ред.**) на первом просмотре у меня были все пятерки. Мы с Романом Заслоновым, помню, утром рисовали в институте, а вечером шли копировать в музей. Нам было в кайф! Получали повышенную стипендию и обязательно ездили на лучшие выставки в Москву, Ленинград – хоть на один день.

А летом папа брал меня с собой на Академическую дачу – в дом творчества в Тверской области, где собирались лучшие реалисты Советского Союза. Я писал пейзажи с натуры, а рядом работали выдающиеся братья Ткачевы, Юрий Кугач, Владимир Токарев, Борис Угаров (впоследствии президент Академии художеств СССР. – **Ред.**), он даже брал меня с собой на этюды.

Это был второй институт. Рядом с ними я узнал и увидел все: как писать, как смотреть, что видеть. Как ежедневно трудиться.

Приехал ко мне в мастерскую однажды голландец Петер Нолдус – его пригласил в Беларусь наш художник Андрей Задорин, который сам давно живет за границей и успешно там продается. Он, так сказать, великодушно поделился с нами своими связями. А у Петера две солидные галереи, одна из которых находится на главной улице в Амстердаме. Он так говорил: «Ты можешь быть моим лучшим другом, но если твои картины не продаются, я тебя знать не знаю. Но ты можешь быть сволочью, но если твои картины продаются, я буду с тобой общаться». В общем, бизнесмен.

Посмотрел на мои картины: «Я такой живописи не видел…» У них во всех галереях сейчас такой… недоделанный сюрреализм. А у меня реализм. Сказал: «Что ж, попробую продать». Взял несколько этюдов, простых деревенских мотивов. Уехал. А через день звонит: «Игорь, буду покупать все ваши картины!». Мои холсты продались сразу, хотя из Минска тогда вывез не меньше двух десятков разных художников. Но мои оказались в фаворе: стожки сена, поле, луг, кони на пригорках… У них целое поколение сохранило в памяти свою жизнь 1950-1960-х годов, и наш белорусский пейзаж лег на их сознание. Ностальгия!

В общем, мы могли остаться жить в Нидерландах. Но через два года бросили, уехали. Нет, нам понравилось, как они живут, какие деньги платят за картины. Но – Беларусь! Во всех отношениях нам в Беларуси нравится больше, чем где бы то ни было. И – отец! Он старел, силы покидали его, и оставить его одного было бы предательством. Я был его защитой и опорой.

Ипостась вторая: наследник

Мой отец, заслуженный художник республики Антон Бархатков, был патриотом Беларуси. Он получил образование в Москве, учился среди лучших художников эпохи.

Папа интересовался только картинами и искусством. Жили скромно. Мы были одними из самых бедных семей, пожалуй. У отца покупали, например, один пейзаж в год. Это 700 рублей на целый год. А ведь художнику постоянно нужны краски, кисти. В общем, на семью из пяти человек денег не хватало, поэтому когда папа наконец стал получать пенсию, мама вздохнула – все-таки 120 рублей ежемесячно.

Папа не любил брать халтуру. Художники ведь как в основном в Советском Союзе зарабатывали? Портретами Ленина! Но к деньгам папа был равнодушен, поэтому заказы на Ленина ему доставались маленькие. Портреты в рост, которые стоили 600 рублей, получали тогдашние народные. Они хорошо их делали, я ничего не говорю… Но папа зарабатывал мало. Помню, мама никогда не покупала 200 граммов масла – только 100 или 70. Режим экономии!

Однако голландский галерист до сего дня говорит: «Лучший художник, которого я видел, – это Антон Бархатков». Но я не продаю его картин, еще не наступило время, когда его и художников его поколения можно продавать. И потом – а что бы я показал к 100-летию отца? И папа, пока был жив, не продавал своих картин частникам. Для моего отца деньги ничего не значили. Вам трудно поверить, но это так. Он из такой нищеты… Был беспризорником, его воспитал начальник ЧК в Москве, подобрал под лавочкой. В войну он побывал в плену, потом партизанил. Ему эти деньги… Он все равно не покупал больше двух яблок. Минимальный человек, квинтэссенция художника. Он даже не подписывал свои пейзажи, потому что писал их для себя, не собирался относить на продажу в салон, это было стыдно, ругательно для большинства советских художников. Главные свои картины они делали на выставки, на заказ от государства.

Третья ипостась: коллекционер

Папа ушел в 2001-м, и тогда я начал коллекционировать: при нем я не мог покупать чужие работы, это было бы некорректно.

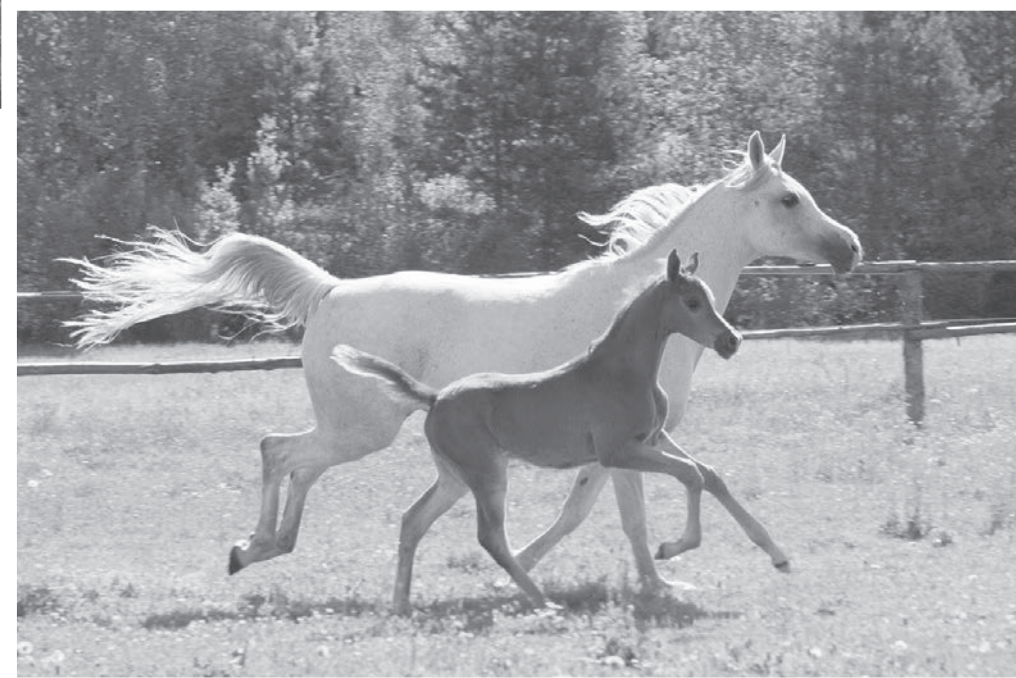
Мое увлечение – старые белорусские художники, папино поколение. Это великое поколение, которое рисовало в миллионы раз лучше, чем все наши современные, лучшие. Их после войны было 50 человек – это белорусское возрождение. Я почти всех знал лично. Так как был членом партии (я вступил еще в армии, до института, а вообще у нас в Союзе художников из молодых были партийными еще только Кожух и Селещук), так вот я присутствовал на партсобраниях, где обычно собирались все мэтры. Это было очень серьезно: говорили только об искусстве.

Часто спрашивают, как ты начал собирать картины? А я начал из патриотизма: если не я, то увезут из страны иностранцы-жулики, и еще обманут вдову художника сто раз.

Я себе линию выбрал, кого покупать: талантливых, но неизвестных, тех, кого просто судьба не вынесла в первые ряды. Вот Карасева, например. Или Ибрагима Гембицкого. Он лучший график середины XX века, но был в оккупации, сложная биография. Владимир Соколов, Федор Барановский, Евгений Красовский, Оскар Марекс... Я хочу восстановить справедливость. Они во многом были лучше иных народных художников.

Когда иностранцы в 1990-х хлынули в Беларусь, то выкупали картины у старых художников целыми мастерскими. За копейки. Вот Кубарев, живописец, художник фильма «Альпийская баллада»: он продавался здесь по 5 долларов, а в Голландии продавали его уже по 1,5 тысячи долларов. Полностью в Италии теперь Петр Крохалев, Раиса и Владимир Кудревичи, Адольф Гугель, Давгяло-старший… Можно долго перечислять тех, кто полностью куплен за границу.

Когда их время придет на Родине? Оно уже пришло. Картины их уже стоят дорого, поэтому иностранцы их уже не покупают. И вообще все лучшее собрано коллекционерами. Теперь за маленький этюд художника середины XX века просят 1000 долларов. Голландский уровень.

Четвертая ипостась: конезаводчик

Главное в семейной жизни что? Чтобы тебя понимали. Я жену поддерживаю во всех ее увлечениях. Сначала у нас был дом под Осиповичами. Мы его оставили – там не было пейзажа. Плюс жители той деревни любили сильно выпить. Хотя, с другой стороны, любили и пообщаться. В общем, поэты. Персонажи. Выходишь рисовать, они подходили и советовали, как писать.

За Раковом наоборот: вокруг совершенный классный пейзаж, а люди – западники, сдержанный, закрытый народ. Но мы полюбили это место сразу. Наш дом практически на хуторе: вокруг дали бесконечные и церковка на горизонте.

Моя Елена любит одиночество. И животных. Она стала просить лошадку. Курочки есть, собаки. Нужна лошадь. Одежду Елена себе почти не покупает, украшения не носит, косметикой не пользуется. Так почему я должен сопротивляться? Я ведь тоже многого хочу.

Но сначала я подарил ей английскую книжку про лошадей. Шикарную. А потом подошел к делу серьезно: какую лошадь будем покупать? Впрочем, у нас нет вариантов – самую лучшую. Это наша семейная идеология. Мы, как когда-то шляхта, выписывала растения и животных со всего мира. То есть было у людей стремление к высоте и качеству. Я спросил у жены, какую породу? Арабскую. Нашли жеребенка через интернет под Брестом у одного предприимчивого человека.

И Лена начала учиться прямо на ходу, чуть ли не спала-ела с ней рядом. Теперь она суперспециалист.

Посторонние спрашивают: для чего вам лошадь?

Для красоты! Мы кинулись ее рисовать.

Но потом обнаружилась проблема: лошадь – стадное животное. Однажды наша Забава увидела на бугре чужую лошадь и, перепрыгивая все мыслимые и немыслимые преграды, убежала к ней. Хотя высота ограды –130 сантиметров. Взяла! Сделали 150. И полтора метра брала на раз, как только видела другую лошадь.

Ну и вторая появилась. От художника Анджея Струмилло из Польши.

Привезти лошадь из-за границы очень трудно: нужны анализы, которые делают только в Германии. Мы это все преодолели, полжизни отдали. Но вторая лошадь волшебно красивая. Забава успокоилась, стала хозяйкой «стада» – хотя они по возрасту одинаковые. Ходят вдвоем с Чатаби, друг без друга не могут. Если одну забрали помыть, почистить, вторая орет, головой стену проламывает: куда забрали мою девочку? Но когда кобылкам исполнилось четыре года, понадобился жеребец.

Конечно, можно купить замороженную сперму за 6–7 тысяч долларов. Но, оказалось, в Минске нет специалиста по искусственному оплодотворению.

В общем, мы с женой сделали выставку в салоне, продали много картин, а потом полгода сидели в интернете и выбирали себе коня за границей. Взрослого купить не могли, он стоит больше, чем автомобиль. И потом, как себя поведет? Взрослый – агрессивный… Купили жеребенка с великолепной американской родословной, нашли его в Польше: длинная шея, великолепный корпус, как на гравюрах старинных. Шедевр! Цвет почти черный, по-польски «темно-гнядый». И главное, у Фаделя великолепный характер, добрейшее существо. Впрочем, все лошади у нас добрые. Лена никогда не то что не ударила животное, никогда ни одну не поругала. К нам иногда приезжают специалисты из Ратомки, они удивляются: у них лошади кусаются и бьются копытами.

Кобылки сначала как бы усыновили жеребца – он же был ребенок. Но через два-три года жеребец должен стать мужчиной. А этот ходит с ними, как подружка… А кобылам уже по 8 лет! И вот в какой-то момент он наконец исполнил свой долг и родился Чижик, а потом и вторая девочка – Чарка. Жеребчика, конечно, будем продавать, потому что два не уживутся в стаде. А девочку отдавать жалеем. Мы хотим, чтобы в Беларуси не только картины хорошие были, но чтобы и лошади породистые.

Что самое трудное? Прокормить лошадей? Пожалуй, нет. Во все века лошадям нужны лишь трава, солнце и любовь человека.

Самое тяжелое – это все-таки уход. Вообще-то, одну лошадь за границей обслуживают три человека, а Лена одна, все сама. Ездит на тракторе и косит сама. В четыре утра встает, идет в конюшню, выпускает лошадей, чистит за ними. Потом отдыхает, в часов девять становится писать картины.

Обслужить пять лошадей – тяжелая мужская работа. Но Лена помощников не хочет. Она преданно ухаживает за ними, но обратная отдача втрое больше. Вообще, когда Лена выходит во двор, все животные подают ей голос: лошади начинают тихо ржать, куры кудахчут, собаки виляют хвостами. Выхожу я, во дворе тишина. Будем думать, что хотя бы уважительная…

Елена МОЛОЧКО.

ПРЭЦЭДЭНТ

Рэкламная халява

Прыгожае вясельнае фота маладой пары з Гродна з’явілася на білбордах у Мінску. Аднак пара дазвол на гэта не давала.

Ці стане гэта сітуацыя падставай для судовага разбіральніцтва аб парушэнні аўтарскага права?

Напярэдадні 3 ліпеня каля сталічнага Палаца спорту, на Плошчы Незалежнасці, з’явіліся велізарныя рэкламныя шчыты “Беларусь – краіна шчасця”, на якіх была размешчана прыгожая маладая пара ў нацыянальных касцюмах. Гэтую фатаграфію чытачы «Народнай Волі» бачылі на старонках нашай газеты ў красавіку. Тады выйшла інтэрв’ю “Вяселле ў нацыянальным стылі – гэта модна, актуальна, запатрабавана» з дызайнерам аддзення **Анастасіяй Фальковіч**, якая ставарае па-сапраўднаму непаўторныя строі ў этна-стылі. Матэрыял быў праілюстраваны фатаграфіяй з вясельнай калекцыі Анастасіі, якую яна шыла для **Вікторыі і Міхаіла Петрусевічаў**. Вядома ж, фатаграфія трапіла ў газету са згоды пары і фатографа **Сяргея Марозава**.

І вось гэтае ж фота ўпрыгожыла горад Мінск перед святамі. Што не дзіўна, бо зроблена яно прафесійна, з густам. Але, як высветлілася, мінскае рэкламнае агенцтва, якое прыдумала білборд, скарысталася фатаграфіяй, можна сказаць, з сямейнага альбома без дазволу пары і, безумоўна, ні капейкі не заплаціла Петрусевічам.

– «Беларусь – краіна шчасця» Так то яно так, але... высвятляецца, што хтосьці без згоды размяшчае фота маіх кліентаў-маладажонаў у роліку па тэлевізары, на білбордах горада, але ні яны, ні фатограф пра гэта не ведаюць, – абурылася дызайнер Анастасія Фальковіч. *– А супрацоўнік рэкламнага агенцтва кажа, што фота ўзяў з інтэрнэту і аддаў у работу. Як гэта разумець?! Што гэта за беларуская магія да халявы?! Ну колькі можна?!*

Магчыма, гэта вельмі «крута» – упрыгожваць на святы вуліцы гарадоў. Аднак вы спытайцеся, а ці хочуць Віка і Міхаіл, каб іх фота былі менавіта тут і менавіта ў такім выглядзе? Хачу я, каб мая работа ўпрыгожвала свята? Між іншым, кліенты яе аплацілі і мне, і фатографу! А вось рэкламнае агенцтва не пажадала нават пацікавіцца, ці можна скарыстацца гэтай фатаграфіяй?

Я ўжо даўно не дзіўлюся, што ў нас халява і бесцырымоннасць у крыві. Але ж, можа, хопіць красці чужыя ідэі?! Вось вазьміце і найміце фатографа, найміце мадэляў і зрабіце афігенны рэкламны фотасет для «Краіны шчасця». Слоў няма... Каб вы разумелі, Віка і Міша вельмі цудоўныя людзі, добрыя і прыстойныя і я думаю, што калі б іх папрасілі, яны б далі згоду на білборд падобнага роду, а так – атрымалася вельмі непрыгожа.

Сябры параілі Вікторыі і Міхаілу патрабаваць з рэкламнага агенцтва кампенсацыю за незаконнае (без дазволу) выкарыстанне іх фатаграфіі, маўляў, у дадзенай сітуацыі відавочнае парушэнне аўтарскіх правоў. І Петрусевічы звярнуліся за кансультацыяй да юрыстаў. Праўда, яны пакуль не хочуць каментаваць гэтую сітуацыю. Тым больш што хтосьці ўбачыў у ёй палітычны кантэкст, і нават некаторыя выказванні маладой пары (кшталту таго, што іх сцяг гэта бел-чырвона-белы і што з надпісам, пад якім размясцілі іх фота, яны не зусім згодны) прыраўнялі да дзяржаўнай здрады. Хаця відавочна, што пара жадае толькі нагадаць дзяржаўным структурам, што мы жывём у цывілізаванай краіне, і аўтарскае права ў Беларусі ніхто не адмяняў. Як, дарэчы, і свабоду меркавання.

– Магчыма, справа і дойдзе да суда, калі не ўрэгулююць усё ў дасудовым парадку, – кажа Анастасія Фальковіч. *– А увогуле, звычайна, калі агенцтва альбо фатограф размяшчаюць або прадаюць фатаграфіі, яны з кожным чалавекам, які фігуруе на фота, складаюць дамову. Няўжо сур’ёзнае агенцтва, якое робіць рэкламу для Мінска, не ведае такіх відавочных рэчаў?! Мабыць, рабілася ўсё, як звычайна, у спешцы: о, класная фотка, супер, размяшчаем. Але з такой практыкай трэба развітвацца, трэба пераходзіць на цывілізаваныя стасункі.*

Марыя ЭЙСМАНТ.

СЛОВА ПРА СЯБРА

Таленавіты, высакародны, дасціпны

*Такім застаўся ў памяці кампазітар, народны артыст Беларусі **Эдуард Зарыцкі,** які пайшоў з жыцця 40 дзён таму.*

Добры лёс падараваў мне нямала сустрэч, творчых кантактаў, сумесных паездак з артыстам. Зрэшты, з іх, шматлікіх, так бы мовіць, дзелавых, вандровак і пачыналіся нашы, па сутнасці сяброўскія, стасункі. У 1986 годзе Эдуард, каго ў колах творчай інтэлігенцыі проста і сардэчна называлі Эдзікам, знайшоў мяне і прапанаваў разам з ім і Яраславам Еўдакімавым выступаць па лініі кнігалюбаў (была такая арганізацыя) з канцэртамі. Тады ён з сям'ёю жыў у Зялёным Лузе, недалёка ад мяне. Якая мне адводзілася роля ў нашай тройцы? Чытаць вершы. Якраз быў час гарбачоўскай перабудовы, як мне тады здавалася, "пара выгнання з кабінетаў усіх дзялкоў і прайдзісветаў, пара высакароднай мэты і непадкупнага пяра!". Я падзякаваў Зарыцкаму і даў згоду выступаць, разумеючы, вядома, сваю адказнасць запявалы: я павінен быў распачынаць канцэрты.

З Эдуардам было зручна і камфортна ў любой дарозе, у любым гатэлі і перад любой публікай. Паўсюль ён быў дужа надзейны – і за рулём сваёй легкавой (мы за два гады аб'ездзілі амаль усю Беларусь), і на сцэнах перад перапоўненымі заламі. У палацах культуры збіралася па 500–700 чалавек. Людзі за маленькую плату (уваход каштаваў адзін савецкі рубель) ахвотна ішлі развеяцца ад палітычнай неразбярыхі, хоць на нейкія імгненні адысці ад змрочных падзей – афганскай бойні, дзе калечыліся і гінулі нашы хлопцы, паслячарнобыльскай смуты, рассакрэчанай трагедыі Курапатаў…

Праграма Зарыцкага ўсякі раз папярэднічала выступленню Еўдакімава. Ужо тады шырокавядомы кампазітар знаёміў слухачоў-гледачоў з залацінкамі сваёй творчасці, акампаніраваў і напяваў (дарэчы, у яго быў добра пастаўлены голас) па куплеце і прыпеве з шэрагу песняў на вершы Ніла Гілевіча, Уладзіміра Някляева, Сяргея Грахоўскага, Уладзіміра Карызны ды іншых беларускіх паэтаў, распавядаў цікавыя гісторыі з жыцця і шматграннай дзейнасці кампазітара.

Я нярэдка бываў дома ў Эдуарда, любаваўся ідэальнай атмасферай у яго сям'і, чуў ласкавы голас ягонай жонкі Таццяны, і, калі б не ведаў, ніколі не падумаў бы, што яна пакутавала ад высокага артэрыяльнага ціску; бачыў, як захапляецца музыкай і спевамі дачушка Лінaчка, тады яна паступіла ў музычнае вучылішча.

Пазней, калі не стала Таццяны, а Ліна выйшла замуж, Эдуард пераехаў у бацькоўскую кватэру (раён плошчы Перамогі). Тут ён даглядаў свайго бацьку Барыса Артамонавіча, выдатнага майстра па рамонце гадзіннікаў. Гэта быў рослы, хударлявы, сімпатычны чалавек, які, калі быў маладзейшы, любіў іграць на трамбоне і скрыпцы. Дарэчы, у дзяцінстве, не выпадкова будучага кампазітара прымушалі іграць на скрыпцы; пасля хлопчык прафесійна асвойваў баян і раяль. Увогуле ўся сям'я Зарыцкіх не абыходзілася без музыкі. Мама Эдуарда, Ала Навумаўна, добра іграла на фартэпіяна і спявала, а працавала ў дзіцячым садку, праводзіла заняткі музыкі і спеваў. Сястра Эдуарда, Яўгенія, выхавала ў сабе дзіцячага кампазітара. Яна пражывае ў Санкт-Пецярбургу. Добрым спецыялістам, займеўшы беларускую музычна-педагагічную адукацыю, стала Ліна, дачка Эдуарда і Таццяны Зарыцкіх. Яна цяпер жыве ў Германіі (зямля Спаарланд). Там прадаўжальніца вядомай дынастыі музыкантаў працуе з харамі і салістамі, дае канцэрты. Ганарыцца бацькам. Аказваецца, ён пералажыў для фартэпіяна сусветныя хіты, перадаў дачцэ неацэнныя рукапісныя ноты.

А сваю музыку Эдуард ствараў натуральна, як дыхаў. Што да нашых творчых кантактаў, то яны пачаліся з 1998 года, калі ён зацікавіўся асобай Адама Міцкевіча. Папрасіў паказаць яму пераклады вершаў і санетаў нашага польскамоўнага генія. Я прынёс усё, што на той час меў. І неўзабаве Эдуард пазнаёміў мяне з мелодыямі ладнага цыклу песняў "Адкажы, родны Нёман". Гэты цыкл прагучаў у вялікай зале філармоніі нашай сталіцы – да двухсотгоддзя з дня нараджэння Міцкевіча. Зладзіў праграму Міхась Фінберг са сваім цудоўным калектывам музыкантаў і артыстаў-спевакоў.

Пазней Эдуард Зарыцкі прыглядзеўся да маіх вершаў, у выніку ў нас з ім з'явіўся шэраг песняў: "Трэлі салаўя", Імклівая рака", "Любімы мой" ды іншыя. Іх пранікнёна выконвае Галіна Грамовіч. Апошні сумесны твор мы здзейснілі ў 2017 годзе, юбілейным для слынных песняроў зямлі беларускай, народных паэтаў Бацькаўшчыны – Коласа і Купалы.

Эдуард выдатна адчуваў красу роднай мовы, быў дужа патрабавальны да аўтараў вершаў, якія станавіліся ці маглі стаць песнямі.

У апошнія гады знакаміты кампазітар усё часцей звяртаўся да твораў нашых класікаў – Янкі Купалы, Якуба Коласа, Уладзіміра Караткевіча, Рыгора Барадуліна. Як правіла, у мяне браў зборнікі неабходных яму вершаў. Шчымліва-ўзрушальна гучыць песня "Будзьма" (словы Рыгора Барадуліна) у выкананні Якава Навуменкі. Яна ў нейкім сэнсе прарочая ў адносінах да лёсу ўсёй знанай тройцы. Не стала Навуменкі, пасля – Барадуліна. Няма ўжо з намі і Зарыцкага. А песня адбылася. Ёсць і будзе! Бо яна – з кагорты неўміручых твораў, якіх у спадчыне Эдуарда Барысавіча багата.

Я нярэдка бываю ў Доме дружбы, куды нас з Эдуардам некалі ласкава ўвяла Ніна Сямёнаўна Іванова, дырэктар гэтай дружалюбнай установы: ён разам са мною шчыраваў у таварыстве "Беларусь–Украіна". Перад кожнай вечарынай, якіх тут ладзіцца багата, гучыць лагодная тэматычная песня на словы Сяргея Панізьніка, крылы якой даў ён жа, Эдуард Зарыцкі.

Сэрца знанага кампазітара адгукалася на самыя розныя праявы, падзеі, справы. У 2017 годзе мне пашанцавала з ім прыняць удзел у двух турах "Залатой калекцыі беларускай песні", якой шмат гадоў запар займаецца Сталічнае тэлебачанне з нястомна ўлюбёнай у музычнае мастацтва Людмілай Палкоўнікавай. У жніўні мы пабывалі ў старажытным Полацку, а ў лістападзе – у Маладзечне. Гучалі нашы песні, і мы выходзілі на паклон. На такія паездкі ён не шкадаваў ні часу, ні сіл. І на дарогу ў два канцы ў яго ставала запасу добрых жартаў, анекдотаў, усмешак. "Таленавіты, высакародны, дасціпны" – так пра яго думаюць многія.

Цяпер мы ўсе, хто добра ведаў Эдуарда Зарыцкага, зразумелі ягоную мужнасць – сястрыцу вялікай любові да людзей. Як сказала мне спадарыня Ліна, анкалогія выявілася ў лютым. Ды нават самым блізкім сябрам ён не казаў пра гэта. Нават М.Я. Фінбергу, з кім штодня перамаўляўся, сказаў пра бяду тыдні за два да зыходу… Дачка хацела прыехаць з замежжа, каб дапамагаць, ды ён забараніў, сказаў: "Я толькі больш буду перажываць!" Ён перанёс дзве хіміятэрапіі, праз тыдзень, 14 чэрвеня, збіраўся прайсці трэцюю. Але не вытрымала сэрца.

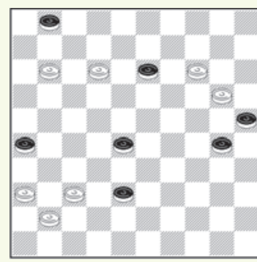
Успамінаецца такі факт: працяглы час Эдуард даглядаў нямоглага жончынага бацьку, які пасля доўга прабыў у коме. Нялёгкі гэты крыж пранёс і ён мужна, да канца. Яго высакароднасці не было мяжы. Пэўна, найперш таму музыка ЗАРЫЦКАГА дапамагае людзям жыць.

Васіль ЖУКОВІЧ.

ШАШКІ

З юбілеем, гросмайстар!

Маскоўскі гросмайстар беларускага паходжання, трохразовы чэмпіён свету **Уладзімір Матус** нядаўна адзначыў свой 70-гадовы юбілей. Да нядаўняга часу Уладзімір Паўлавіч займаў пасаду намесніка генеральнага дырэктара міжнароднай юрыдычнай кампаніі. Зараз спыніў сваю адвакацкую практыку. Нядаўна мы знаёмілі нашых чытачоў з яго родным братам **Пятром Матусам** – членам-карэспандэнтам АН Беларусі. А сёння прапануем аматарам шашак творы знанага гросмайстра, якія ён прапанаваў спецыяльна для нашай рубрыкі.

№1 **Белыя**: 11, 12, 14, 20, 36, 37, 41 (7).
Чорныя: 1, 13, 25, 26, 28, 30, 38 (7).
12-7, 32, 6 (5**А**), 31, 1, 46 х. **А**(10), 31, 1, 4 х.
№2 **Белыя**: 11, 16, 17, 26, 37, 43, 44 (7).
Чорныя: 1, 8, 14, 22, 28, 30, 33 (7).
6, 7, 1(39), 3(50), 44, 37 х.
№3 **Белыя**: 26, 30, 33, 34, 37, 39, 41, 42, 43, 44 (10).
Чорныя: 8, 11, 14, 17, 18, 19, 21, 24, 27, 31, 35 (11).
33-29, 28, 22, 6(36), 42-38, 1, 23(46), 5 х.

Літоўская мініяцюра з Іспаніі

Наступная міні належыць літоўскаму гросмайстру з Іспаніі **Валдасу Беляўскасу**.

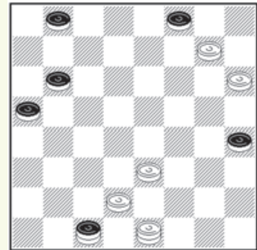
№4 **Белыя**: 6, 17, 23, 29, 42, 46, 50 (7).
Чорныя: 8, 10, 20, 30, 36, 39, 43 (7).
38, 41, 1, 19, 44, 6, 15 х.

100-клетачны россып

Далей 100-клетачныя творы **Івана Наўроцкага** з Мінска.

№5 **Белыя**: 18, 19, 22, 29, 31, 49, 50 (7).
Чорныя: 8, 27, 30, 36, 38, 39, 40 (7).
50-44, 44, 9, 3, 22 х.
№6 **Белыя**: 17, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 30 (8).
Чорныя: 7, 9, 15, 26, 32, 37, 38, 43 (8).
24-19(35**А**), 14, 11, 2, 48 х. **А**(13), 11, 2, 24, 48 х.
№7 **Белыя**: 17, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 29, 30, 47 (10).
Чорныя: 7, 8, 15, 16, 26, 32, 33, 38, 40, 42 (10).
11, 2, 13(21), 2, 30, 27, 27 х.
№8 **Белыя**: 14, 16, 19, 21, 23, 24, 30, 41, 42, 46, 47 (11).
Чорныя: 2, 4, 8, 13, 22, 31, 32, 33, 35, 38, 40, 43 (12).
17, 7, 18, 9, 41-37, 9, 13, 13, 41, 4, 49 х.

Прывітанне ад старога сябра

У якасці заданняў чарговага бліц-конкурсу прапануем пазіцыі мінскага майстра **Мікалая Грушэўскага (**№№9–12**)**. Нагадаем што Мікалай Мікалаевіч да нядаўняга часу быў вядучым шашачнага аддзела "Народнай Волі".

№9 **Белыя**: дамка e1, шашкі d2, e3, h6, g7 (5).
Чорныя: дамка c1, шашкі h4, a5, b6, b8, f8 (6).
№10 **Белыя**: h2, c5, b6, a7, c7 (5).
Чорныя: f2, e3, e7, g7, d8 (5).
№11 **Белыя**: a1, a3, e3, g3, f4, e5, d6 (7).
Чорныя: h2, c3, a5, b6, a7, g7, d8 (7).
№12 **Белыя**: b2, h2, a3, c3, b4, a5, b6 (7).
Чорныя: f2, g3, f4, d6, f6, b8, d8, f8 (8).
Знайдзіце выйгрыш белых пры іх першым ходзе.

Выпрабаванне ад вядучага

На заканчэнне новыя творы-64 вядучага рубрыкі "Шашкі".
№13 **Белыя**: g1, e3, g5, f6, e7, g7 (6).
Чорныя: c3, g3, b4, b6, d8, h8 (6).
f4, b2, a3, a7(e5), b8(d4), g3, c5 х.
№14 **Белыя**: g3, b4, a5, c5, e5, b6 (6).
Чорныя: g5, h6, a7, g7, b8, h8 (6).
h4(f6, f6), c7, e7, f6(b6, b6), e7(g5), f8(f4), h6(a5), e3, c1 х.
№15 **Белыя**: a1, h4, a5, e5, g5, d6, f6, h6 (8).
Чорныя: b2, f2, c3, b4, a7, g7, b8, f8, h8 (9).
de7, c1, ab2, a3, g5, b6, g1 x

Супаставім рашэнні

"Народная Воля" ад 5 чэрвеня 2018 года.
№7 – b8, e7, f6(g7**A**), e5, f8 x. **A**(g3), e7, b-a3-h2 x.
№8 – b8, c7, a5, h4, b4(e3), e1(b6), g7(a5/c5), f8 x.
№9 – d8, e1(f2), b4, e5, e7, g1 x.

Дакладныя адказы даслалі: **Аляксандра Камінская** (Вілейка)**, Юрый Голікаў** (Цвер, Расія), **Эдуард Дамброўскі, Віталь Варушыла**, **Іван Наўроцкі** (Мінск), **Ігар Ананіч** (Гродна), **Мікалай Зайцаў** (Баранавічы), **Уладзімір Валчкоў** (Маладзечна), **Леанід Жыхар, Фёдар Карпей** (Мядзел), **Аляксандр Шурпін** (Івянец), **Уладзімір Бандарык** (в. Лугавая Слабада Мінскага раёна), **Рыгор Краўцоў** (в. Рублёўск Круглянскага раёна), **Уладзімір Панько** (Камянец). Дзякуем за лісты і спадзяёмся на вашу далейшую актыўнасць!

Свае лісты дасылайце на адрас: ***220030 Мінск, вул. Энгельса, 34а, "Шашкі"*** або на электронны адрас рэдакцыі: ***shulga.checkers@gmail.com.***

Віктар ШУЛЬГА,
міжнародны майстар спорту па шашачнай кампазіцыі.

ПА-ЗА ГУЛЬНЁЙ

Разлятаюцца

Вось апошнія навіны з таго, што адбываецца на хакейным фронце. Не самыя прыемныя.

Беларускі нападаючы **Мікіта Феакцістаў**, які падпісаў у мінулым сезоне кантракт з уладзівастоцкім "Адміралам", зараз не будзе лічыцца легіянерам у расійскім клубе. Чаму? Таму што выхаванец гродзенскай школы хакея заяўлены за каманду з Далёкага Усходу як грамадзянін Расіі. У мінулым сезоне 28-гадовы форвард правёў 13 матчаў у ВХЛ за "Рубин", пасля чаго атрымаў траўму і выбыў да канца сезона. Пакуль ён не мае вопыту выступлення ў КХЛ, але змена грамадзянства дала яму такі шанц. Як бачым, чалавек доўга не вагаўся.

Таксама стала вядома, што адмовіліся ад беларускага грамадзянства беларускія хакеісты **Ілья Шынкевіч** і **Мікалай Стасенка**, якія будуць выступаць за падмаскоўны "Витязь".

Яшчэ раней далі дзёру ў Расію капітан зборнай Беларусі **Андрэй Стась** *(на фота)* і **Мікіта Камароў.**

Як бачым, сітуацыя калі не крытычная, то радаваць яна не можа. Пабудаваная ў Расіі сістэма абмежавання ў клубах замежных хакеістаў вымушае многіх беларускіх ігракоў выбіраць паміж паняццямі "інтарэсы зборнай" і "добрыя грошы ў Расіі". Апошнія, як вядома, паху не маюць, таму некаторыя робяць свой выбар не на карысць нацыянальнай каманды. Не збіраюся іх асуджаць, але факт застаецца фактам – усё больш хакеістаў прымаюць расійскае грамадзянства, а значыць, не маюць права выступаць за зборную Беларусі.

Гэта іх выбар. А вось што балельшчыкі думаюць пра гэта на спартыўных форумах:

"Тое, што Мікалай Стасенка змяніў грамадзянства і не будзе выступаць за зборную, не шкада, бо ён ужо немалады хакеіст. Але іншае абурае: аднабаковыя правілы Расіі ў Саюзнай дзяржаве. Навошта тады такія саюзнікі патрэбны? Такія малайцы, яшчэ аднаго суперіграка ў вялікай камандзе Беларусі вывелі са строю. Камерцыйны праект у іх – КХЛ. А потым здзіўляюцца, чаму іх так не любяць…";

"Непрыемны сам факт таго, што пабудавана сістэма, якая наўпрост схіляе хакеіста змяніць грамадзянства. Усё-такі адна справа, калі іграку не знаходзіцца месца ў сваёй зборнай, і ён шукае варыянты ў іншых краінах, і зусім другая, калі іншая краіна адмыслова стварае такія ўмовы, каб грамадзяне суседзяў прымалі чужое грамадзянства";

"Пачнём з таго, што той жа Стасенка нарадзіўся ў Расіі. І Мікалая асабіста я зразумець магу: у зборнай Беларусі ён ужо асабліва не патрэбны, а грошай пад спартыўную старасць трэба назбіраць. А вось учынак Шынкевіча не разумею, бо ён жа карэнны беларус, выступаў за зборную. Як так можна?"

"А чаму маўчыць Федэрацыя хакея Беларусі? Няхай тыя хакеісты, якія прымаюць рашэнне змяніць грамадзянства, вяртаюць грошы, якія былі на іх патрачаны ў краіне. Няхай разлічацца за тое, што іх вучылі за кошт дзяржавы, а затым выступаюць за нашых спартыўных сапернікаў. Плаціце – і валіце!"

Алесь СВЯТЛАНІЧ.

ФУТБОЛ

БАТЭ набірае ход

Адбыліся матчы 16-га тура чэмпіянату Беларусі па футболе.

Вось іх вынікі: "Слуцк" – "Гомель" – 0:1, "Мінск" – "Прамень" (Мінск) – 3:1, "Смалявічы" – БАТЭ (Барысаў) – 2:3, "Віцебск" – "Нёман" (Гродна) – 5:1, "Тарпеда" (Мінск) – "Іслач" (Мінскі раён) – 1:1, "Днепр" (Магілёў) – "Гарадзея" – 1:2.

Турнірнае становішча

Каманды	Гульні	Выйгрышы	Нічыі	Паражэнні	Мячы	Ачкі
БАТЭ	16	13	2	1	28–10	41
Віцебск	16	10	4	2	25–10	34
Дынама (Мн)	15	10	4	1	20–7	34
Шахцёр	15	8	5	2	16–5	29
Слуцк	16	8	3	5	18–11	27
Дынама (Бр)	15	6	7	2	27–17	25
Нёман	16	7	4	5	17–18	25
Тарпеда-БелАЗ	15	7	3	5	15–11	24
Іслач	16	3	8	5	9–14	17
Мінск	16	3	6	7	18–20	15
Смалявічы	16	3	5	8	13–17	14
Гомель	16	3	4	9	7–21	13
Тарпеда	16	2	5	9	7–20	11
Днепр	16	2	5	9	9–21	11
Гарадзея	16	2	5	9	11–22	11
Прамень	16	2	4	10	12–28	10

P.S. *У табліцы не ўлічаны вынікі матчаў: "Дынама" (Брэст) – "Шахцёр" (Салігорск), "Тарпеда-БелАЗ" (Жодзіна) – "Дынама" (Мінск).*

ГАЗЕТА – ЧЫТАЧЫ

Шаноўныя прыхільнікі «Народнай Волі»!

Дзякуй за тое, што азнаёміліся з матэрыяламі гэтага нумара.

Адгукніцеся, калі ў Вас ёсць заўвагі, меркаванні, прапановы. І, вядома ж, новыя тэмы, героі, адрасы для будучых цікавых публікацый.

З Вашай дапамогай старонкі "Народнай Волі" змогуць быць яшчэ больш змястоўнымі і арыгінальнымі.

Чакаем Вашых званкоў па тэл.: **(8-017) 328-68-71.**

Рэдакцыя.

Адрас рэдакцыі: 220030 Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: тэл./факс (017) 328-68-71.
Рэкламны аддзел (017) 328-66-09.
nvonlineinfo@gmail.com http://www.nv-online.info

Падпісныя індэксы:
63222 – для індывідуальных падпісчыкаў,
632222 – для прадпрыемстваў і арганізацый.

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф Паўлавіч СЯРЭДЗІЧ

9 772071 964000 18056

Паколькі ў рэдакцыі няма магчымасці рэцэнзаваць і вяртаць нявыкарыстаныя матэрыялы, яна пакідае права ўступаць у перапіску за сабой. За інфармацыю, размешчаную ў рэкламных аб'явах, рэдакцыя не адказвае. Могуць друкавацца матэрыялы, у якіх пазіцыя аўтараў не падзяляецца газетай. Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі сродку масавай інфармацыі №947 ад 6 студзеня 2010 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь (пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі №224 ад 6 сакавіка 2000 г.). Надрукавана ў друкарні дзяржаўнага прадпрыемства «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП №02330/106 ад 30.04.2004. Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Падпісана ў друк 16.07.2018 у 17.00. Аб'ём 4 друк. аркушы. Тыраж 23 231 экз. Заказ № 2605.